YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (ensimmäinen jaosto)

13 päivänä joulukuuta 2006 *

Asiassa T-138/03,

É. R., O. O., J. R., A. R., B. P. R., kotipaikka Vaulx-en-Velin (Ranska),

T. D., J. D., D. D., V. D., kotipaikka Palaiseau (Ranska),

D. E., É. E., kotipaikka Ozoir-la-Ferrière (Ranska),

C. R., kotipaikka Vichy (Ranska), **H. R., M. S. R., I. R., B. R., M. R.**, kotipaikka Pau (Ranska), ja

C. S., kotipaikka Pariisi (Ranska),

edustajanaan asianajaja F. Honnorat,

kantajina,

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

vastaan

Euroopan unionin neuvosto, asiamiehinään aluksi M. Balta ja F. Ruggeri Laderchi, sittemmin Balta ja F. Florindo Gijón,

ja

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään aluksi D. Booss ja G. Berscheid, sittemmin Berscheid ja T. van Rijn,

vastaajina,

jossa on kyse EY 235 artiklan ja EY 288 artiklan toisen kohdan nojalla nostetusta kanteesta, jossa vaaditaan korvausta sellaisista vahingoista, joita kantajille väitetään aiheutuneen sen takia, että heidän perheenjäsenensä sairastuivat Creutzfeldt-Jakobin taudin uuteen muotoon ja lopulta menehtyivät siihen, sillä perusteella, että neuvoston ja komission on katsottava olevan vastuussa kyseiseen tautiin liittyvän naudan spongiformisen enkefalopatian ilmaantumisesta Eurooppaan ja siellä tapahtuneesta leviämisestä,

EUROOPAN YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN
OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja R. García-Valdecasas sekä tuomarit J. D. Cooke ja I. Labucka,

kirjaaja: johtava hallintovirkamies J. Palacio González,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 16.2.2006 pidetyssä istunnossa esitetyn,

on antanut seuraavan

tuomion

Asian taustalla olevat tosiseikat

I *Naudan spongiformisen enkefalopatian ja Creutzfeldt-Jakobin taudin uuden muodon ilmaantuminen ja näiden tautien torjumiseksi toteutetut yhteisön toimenpiteet ja kansalliset toimenpiteet*

1 BSE-tauti (bovine spongiform encephalopathy; jäljempänä BSE), eli "hullun lehmän tauti", on yksi tarttuvien spongiformisten enkefalopatioiden (transmissible spongi-

form encephalopathies) ryhmään kuuluvista sairauksista, joille on tyypillistä aivojen rappeutuminen ja analyysissä havaittava hermosolujen sienimäisyys. Näiden tautien puhkeamista edeltää itämisaika, jonka aikana tartunnan saaneista, jotka näennäisesti ovat terveitä, ei ilmene minkäänlaista taudin kliinistä tunnusmerkkiä. BSE:n todennäköinen alkuperä on löydettävissä sellaisen nautaeläimille tarkoitetun ravinnon valmistuksen osalta toteutetuissa muutoksissa, joka sisältää valkuaisaineita, jotka ovat peräisin lampaista, jotka ovat saaneet "vapisevan lampaan taudin" (scrapie eli kutkatauti). Tauti on pääasiallisesti tarttunut eliminoimattomia taudinaiheuttajia sisältävän ravinnon ja erityisesti lihaluujauhon nauttimisen yhteydessä.

2 BSE havaittiin ensimmäisen kerran Yhdistyneessä kuningaskunnassa vuonna 1986. Kyseinen epitsoottinen tauti levisi mainitussa maassa nopeasti. Vuoden 1987 loppuun mennessä oli todettu 442 tapausta, kun taas vuonna 1992 todettiin suurin vuosittainen määrä tapauksia, eli lähes 37 000 tapausta. 1990-luvun alusta alkaen BSE-tapauksia on todettu myös muissa jäsenvaltioissa.

3 Yhdistynyt kuningaskunta päätti vuoden 1988 heinäkuussa kieltää märehtijöille tarkoitetun sellaisen rehun myynnin, joka sisälsi märehtijöistä peräisin olevia valkuaisaineita, ja toisaalta kieltää eläinten kasvattajia antamasta märehtijöille tällaista rehua ("Ruminant Feed Ban", joka sisältyy Bovine Spongiform Encephalopathy Orderiin (BSE:stä annettu asetus) (1988, SI 1988/1039), jota on myöhemmin muutettu).

4 Myös yhteisön toimielimet antoivat vuoden 1989 heinäkuusta alkaen säännöksiä torjuakseen BSE:n muodostamaa uhkaa. Useimmat mainituista säännöksistä annettiin eläinlääkärintarkastuksista yhteisön sisäisessä kaupassa sisämarkkinoiden toteuttamista varten 11.12.1989 annetun neuvoston direktiivin 89/662/ETY (EYVL L 395, s. 13) perusteella ja eläinlääkärin- ja kotieläinjalostustarkastuksista yhteisön sisäisessä tiettyjen elävien eläinten ja tuotteiden kaupassa 26.6.1990 annetun neuvoston direktiivin 90/425/ETY (EYVL L 224, s. 29) perusteella, joiden nojalla komissio voi toteuttaa suojatoimenpiteitä silloin, kun eläinten tai ihmisten terveyteen kohdistuu vaara.

5 Näin ollen BSE:hen liittyvistä tietyistä suojatoimenpiteistä 28.7.1989 tehdyssä komission päätöksessä 89/469/ETY (EYVL L 225, s. 51) määrättiin tietyistä sellaisten nautaeläinten yhteisön sisäistä kauppaa koskevista rajoituksista, jotka olivat syntyneet Yhdistyneessä kuningaskunnassa ennen vuoden 1988 heinäkuuta. Kyseistä päätöstä muutettiin 7.2.1990 tehdyllä komission päätöksellä 90/59/ETY (EYVL L 41, s. 23), jossa määrättiin yleisestä kiellosta viedä yli kuusi kuukautta vanhempia nautaeläimiä Yhdistyneestä kuningaskunnasta. Päätöksen 89/469 ja tiettyjä kudoksia ja elimiä koskevista lisävaatimuksista BSE:n osalta tehdyn päätöksen 90/200/ETY muuttamisesta 8.6.1990 tehdyssä komission päätöksessä 90/261/ETY (EYVL L 146, s. 29) määrättiin, että kyseisen kiellon noudattaminen oli varmistettava varustamalla eläimet erityisin merkein ja käyttämällä atk-lomakkeisiin perustuvaa järjestelmää eläinten tunnistamiseksi. BSE lisättiin 6.3.1990 tehdyllä komission päätöksellä 90/134/ETY (EYVL L 76, s. 23) sellaisten tautien ryhmään, jotka on ilmoitettava eläintaudeista ilmoittamisesta yhteisössä 21.12.1982 annetun neuvoston direktiivin 82/894/ETY (EYVL L 378, s. 58) nojalla.

6 Tiettyjä kudoksia ja elimiä koskevista lisävaatimuksista BSE:n osalta 9.4.1990 tehdyllä komission päätöksellä 90/200/ETY (EYVL L 105, s. 24) otettiin käyttöön toimenpiteitä, joiden tarkoituksena oli rajoittaa sellaisten eläinten, jotka teurastettaessa olivat yli kuuden kuukauden ikäisiä, tiettyjen kudosten ja elinten – aivojen, selkäydinten, kateenkorvien, tonsillojen, pernojen ja suolien – kauppaa Yhdistyneen kuningaskunnan ja muiden jäsenvaltioiden välillä. Päätöksessä kiellettiin myös muihin tarkoituksiin kuin ihmisravinnoksi tarkoitettujen kudosten ja elinten lähettäminen Yhdistyneen kuningaskunnan alueelta ja määrättiin, että nautaeläimet, joissa havaittiin BSE:n kliinisiä merkkejä, oli säilytettävä ja teurastettava erikseen, ja niiden aivot oli tutkittava BSE:n esiintymisen toteamiseksi. Jos BSE todettiin, eläinten ruhot ja elimet oli päätöksen mukaan hävitettävä. Tietyistä BSE:n vastaisista suojatoimenpiteistä Yhdistyneessä kuningaskunnassa olevien nautaeläinten alkioiden osalta 14.5.1992 tehdyssä komission päätöksessä 92/290/ETY (EYVL L 152, s. 37) määrättiin kaikkiin jäsenvaltioihin kohdistuvasta velvollisuudesta huolehtia siitä, ettei niiden alueelta lähetetä muihin jäsenvaltioihin nautaeläinten alkioita, jotka ovat peräisin sellaisista lehmistä, joiden on todettu tai joiden epäillään sairastuneen BSE:hen. Yhdistyneen kuningaskunnan osalta kyseisessä päätöksessä kiellettiin ennen 18.7.1988 syntyneistä eläimistä peräisin olevien alkioiden vienti ja määrättiin alkioiden luovuttajien tunnistamisen kannalta tarpeellisista toimenpiteistä.

7 BSE-tautiin ja nisäkkäistä saatuja valkuaisaineita sisältävään ruokintaan liittyvistä tietyistä suojatoimenpiteistä 27.6.1994 tehdyllä komission päätöksellä 94/381/EY (EYVL L 172, s. 23) kiellettiin koko yhteisössä märehtijöiden kudoksista saatujen valkuaisaineiden käyttö märehtijöiden ruokinnassa. Komissio saattoi kuitenkin antaa sellaisille jäsenvaltioille, joissa kyettiin soveltamaan järjestelmää, jolla pystytään erottelemaan märehtijöistä saadut eläinvalkuaisaineet muista kuin märehtijöistä saaduista valkuaisaineista, luvan sallia märehtijöiden ruokkiminen muista nisäkäslajeista kuin märehtijöistä saaduilla valkuaisaineilla.

8 Vuonna 1995 Edinburghissa (Yhdistynyt kuningaskunta) toimiva Creutzfeldt-Jakobin taudin valvontayksikkö havaitsi kymmenen tautitapausta. Kyseinen ihmisiin tarttuva neurologinen sairaus on parantumaton ja tappava, ja se kuuluu ihmisiin tarttuvien spongiformisten enkefalopatioiden ryhmään. Havaitut tapaukset edustivat perinteiseen Creutzfeldt-Jakobin tautiin nähden siinä määrin erillistä muotoa, että se voitiin kuvata kyseisen taudin uudeksi muodoksi. Kaikki tautiin sairastuneet olivat nuoria (19–41-vuotiaita, keskimäärin 29-vuotiaita), he sairastivat suhteellisen pitkään (keskimäärin 13 kuukautta), ja tapaukset edustivat sellaista kliinistä mallia, joka poikkeaa perinteisestä Creutzfeldt-Jakobin taudista, ja ruumiinavauksen yhteydessä todettuja, täysin uusia histologisia ominaisuuksia.

9 Spongiform Encephalopathy Advisory Committee (jäljempänä SEAC), joka on riippumaton tieteellinen toimielin, jonka tehtävänä on neuvoa Yhdistyneen kuningaskunnan hallitusta BSE:hen liittyvissä kysymyksissä, julkaisi 20.3.1996 tiedonannon, joka koski mainittuja Creutzfeldt-Jakobin taudin uutta muotoa koskevia kymmentä tapausta ja jossa täsmennettiin, että "vaikka yhteydestä ei ole olemassa suoraa näyttöä, [tuolla] hetkellä todennäköisin selitys [oli] se, että näillä tapauksilla [oli] yhteys joutumiseen kosketuksiin BSE:n kanssa ennen vuonna 1989 toteutettua spesifioitujen naudanlihan sivutuotteiden kieltoa".

10 Komissio teki 27.3.1996 tietyistä BSE:hen liittyvistä kiireellisistä suojatoimenpiteistä päätöksen 96/239/EY (EYVL L 78, s. 47), jossa kiellettiin lähettämästä Yhdistyneen kuningaskunnan alueelta muihin jäsenvaltioihin mitään nautaeläimiä, näiden lihaa tai näistä saatuja tuotteita. Kyseinen päätös koski erityisesti ensinnäkin eläviä

nautaeläimiä, näiden siemennestettä tai alkioita, toiseksi Yhdistyneessä kuningaskunnassa teurastettujen nautaeläinten lihaa, kolmanneksi Yhdistyneessä kuningaskunnassa teurastetuista nautaeläimistä saatuja tuotteita, jotka saattavat joutua ihmisten tai eläinten ravintoketjuun tai lääketieteelliseen käyttöön, kosmetiikkaan tai lääkkeiden valmistukseen tarkoitettuja tuotteita ja neljänneksi nisäkkäistä saatua lihaluujauhoa.

11 Euroopan parlamentti asetti 18.7.1996 BSE:tä käsittelevän väliaikaisen tutkintavaliokunnan. Kyseinen valiokunta antoi 7.2.1997 kertomuksen, joka koski väitteitä, jotka liittyivät yhteisön oikeuden rikkomiseen ja yhteisön oikeuden soveltamista koskevaan huonoon hallintoon BSE:n alalla, ja joka annettiin puuttumatta yhteisöjen tuomioistuinten ja kansallisten tuomioistuinten valtuuksiin (jäljempänä tutkintavaliokunnan kertomus). Mainitussa kertomuksessa arvosteltiin BSE-kriisin huonoa hallintaa komission ja neuvoston sekä Yhdistyneen kuningaskunnan viranomaisten toimesta ja kritisoitiin eläinlääkintä- ja terveysasioista vastaavien yhteisön komiteoiden toimintaa.

12 Riskiaineksen käytön kieltämisestä tarttuvien spongiformisten enkefalopatioiden vuoksi 30.7.1997 tehdyllä komission päätöksellä 97/534/EY (EYVL L 216, s. 95) kiellettiin "erikseen määritellyn riskiaineksen" käyttö. Tällaiseen ainekseen kuuluvaksi katsottiin ensinnäkin yli 12 kuukauden ikäisten nautaeläinten ja yli 12 kuukauden ikäisten lampaan- ja vuohensukuisten eläinten sekä sellaisten lampaan- ja vuohensukuisten eläinten, joiden ikenistä on puhjennut pysyvä etuhammas, kallo, mukaan lukien aivot ja silmät, nielurisat ja selkäydin, ja toiseksi lampaan- tai vuohensukuisten eläinten pernat. Kyseisen päätöksen voimaantulosta alkaen kiellettiin kaikenlainen erikseen määritellyn riskiaineksen käyttö ja nautaeläinten sekä lampaan- ja vuohensukuisten eläinten selkärangan käyttö mekaanisesti talteenotetun lihan tuottamiseen. Erikseen määritelty riskiaines piti lisäksi käsitellä erityisellä tavalla hävittämistä varten ja polttaa, sanotun kuitenkaan rajoittamatta sellaisia täydentäviä toimenpiteitä, joita jäsenvaltiot toteuttivat omalla alueellaan teurastettujen eläinten osalta. Päivämäärä, jona kyseisen päätöksen oli tarkoitus tulla voimaan, oli alun perin 1.1.1998, mutta voimaantuloa lykättiin 30.6.2000 saakka.

13 Komissio teki kuitenkin 29.6.2000 päätöksen 2000/418/EY (EYVL L 158, s. 76), jolla säänneltiin tarttuvien spongiformisten enkefalopatioiden vuoksi riskin aiheuttavan aineksen käyttöä ja muutettiin päätöstä 94/474/EY, jonka komissio oli antanut 27.7.1994 ja joka koski BSE:hen liittyviä tiettyjä suojatoimenpiteitä ja päätösten 89/469 ja 90/200 kumoamista (EYVL L 194, s. 96). Päätöksellä 2000/418 kumottiin ja korvattiin päätös 97/534 ja säänneltiin lopullisesti erikseen määritellyn riskiaineksen käyttöä määrittelemällä sellaiset nautaeläimistä, lampaista tai vuohista peräisin olevat ainekset, jotka oli poistettava ja hävitettävä 1.10.2000 jälkeen noudattaen sellaista erityistä menetelmää, jolla voitiin taata se, ettei BSE tarttunut. Kyseisessä päätöksessä kiellettiin myös mainittujen eläinten kallojen ja selkärankojen käyttö tiettyihin tarkoituksiin sekä tiettyjen teurastusmenetelmien käyttö.

14 Neuvosto teki 4.12.2000 tarttuvia spongiformisia enkefalopatioita ja eläinperäisten proteiinien käyttöä ruokinnassa koskevista tietyistä suojatoimenpiteistä päätöksen 2000/766/EY (EYVL L 306, s. 32), joka tuli voimaan 1.1.2001 ja jossa säädettiin jäsenvaltioita koskevasta kiellosta syöttää prosessoituja eläinperäisiä proteiineja tuotantoeläimille, joita pidetään, lihotetaan tai kasvatetaan elintarvikkeiden tuotantoa varten.

15 Tilintarkastustuomioistuin antoi 13.9.2001 erityiskertomuksen nro 14/2001, joka koski BSE:tä (EYVL C 324, s. 1). Tilintarkastustuomioistuin tarkasteli kyseisessä kertomuksessa sellaisia BSE:tä koskevia toimenpiteitä, joita Euroopan unioni oli toteuttanut ja pannut täytäntöön, jotta se voisi tunnistaa BSE-riskin ja hallita sen esiintymistä, leviämistä sekä sen ihmisten ja eläinten terveydelle aiheuttamaa vaaraa. Tilintarkastustuomioistuin totesi muun muassa, että komission BSE-strategia oli yleisesti ottaen kunnossa ja että se perustui saatavilla olevaan tieteelliseen tietoon, mutta että sen vaikuttavuutta oli haitannut puutteellinen täytäntöönpano jäsenvaltioissa sekä komission käytettävissä olevien sellaisten tehokkaiden toimenpiteiden puuttuminen, joilla jäsenvaltiot voitaisiin saada toteuttamaan korjaavia toimia.

II *Kantajien tilanteet ja Ranskan hallintoviranomaisissa ja tuomioistuimissa aloitetut menettelyt*

16 Kantajat ovat nostaneet käsiteltävänä olevan kanteen välillisten uhrien ja Ranskassa vuosina 1996–2002 Creutzfeldt-Jakobin taudin uuteen muotoon menehtyneiden viiden henkilön oikeudenomistajien ominaisuudessa.

17 É. R., O. O., J. R., A. R. ja B. P. R. ovat 4.1.1996 27-vuotiaana menehtyneen H. E. R:n isä, äiti ja kolme veljeä.

18 T. D., J. D., D. D. ja V. D. ovat 4.2.2000 36-vuotiaana menehtyneen L. D:n äiti, kaksi veljeä ja sisar.

19 D. E. ja É. E. ovat 25.4.2001 19-vuotiaana menehtyneen A. E:n vanhemmat. He toimivat asiassa myös alaikäisen tyttärensä J. E:n, joka on A. E:n sisar, laillisina edustajina.

20 C. R. on 10.2.2002 36-vuotiaana menehtyneen F. R:n leski. Hän toimii asiassa myös heidän alaikäisen lapsensa D. R:n laillisena edustajana. H. R., M. S. R., I. R., B. R. ja M. R. ovat F. R:n isä, äiti ja kolme sisarta.

21 C. S. on 14.12.2002 32-vuotiaana menehtyneen S. C. S:n leski. Hän toimii asiassa myös heidän alaikäisten lastensa M. S:n, S. S. S:n ja A. S:n laillisena edustajana.

22 Kantajat nostivat Ranskan hallintoviranomaisia vastaan vahingonkorvauskanteet ranskalaisessa hallintotuomioistuimessa ja vaativat, että kyseisten viranomaisten väitetysti lainvastaisen toiminnan, joka perustuu siihen, että ne ovat jättäneet toteuttamatta asianmukaisia toimenpiteitä ehkäistäkseen BSE:n aiheuttamia riskejä, perusteella on määrättävä seuraamuksia. Tribunal administratif de Paris (Ranska) hylkäsi 5.10.2005 kantajien vaatimukset todeten, että ne ajankohdat, jolloin uhrit olivat saaneet tartunnat, saattoivat edeltää vuoden 1988 toukokuuta, johon saakka kantajien esittämä Ranskan tasavallan laiminlyönti ulottui. Kantajat valittivat näistä tuomioista cour administrative d'appel de Paris'hin. Lisäksi he ilmoittautuivat asianomistajiksi sellaisen rikostutkinnan osalta, jonka suorittaminen oli annettu tribunal de grande instance de Paris'n tutkintatuomarin tehtävistä vastaavan varapresidentin hoidettavaksi ja joka liittyi Creutzfeldt-Jakobin taudin uuden muodon saaneiden henkilöiden kuolemantuottamukseen.

23 Sen jälkeen kun Ranskan terveys-, perhe- ja vammaisasioiden ministeriö oli 25.2. ja 7.7.2004 esittänyt tiettyjä sitoumuksia, Ranskan sisäministeri myönsi vuoden 2004 kesäkuussa ja vuoden 2005 tammikuussa kantajille "solidaarisuustukia". Nämä korvaukset koskivat vahinkoja, joita sairauden uhrit ja heidän oikeudenomistajansa olivat kärsineet Creutzfeldt-Jakobin taudin uuden muodon takia, ja ne myönnettiin sellaisen lausunnon perusteella, jonka antoi kasvuhormonin käyttöä seuranneen iatrogeenisen Creutzfeldt-Jakobin taudin uhrien korvauksia käsittelevä lautakunta, jonka tehtävä oli laajennettu koskemaan Creutzfeldt-Jakobin taudin uuden muodon saaneiden henkilöiden korvausten tarkastelua. Mainittujen korvausten kokonaismääräksi tuli 1 431 000 euroa.

Oikeudenkäyntimenettely ja asianosaisten vaatimukset

24 Kantajat nostivat käsiteltävänä olevan kanteen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kirjaamoon 24.4.2003 toimittamallaan kannekirjelmällä.

25 C. S. haki ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 22.5.2003 toimittamallaan kirjeellä maksutonta oikeudenkäyntiä itselleen ja kolmelle alaikäiselle lapselleen, joiden nimissä hän oli heidän laillisena edustajanaan nostanut kanteen. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin myönsi heille maksuttoman oikeudenkäynnin viidennen jaoston puheenjohtajan 9.2.2004 antamalla määräyksellä.

26 Vastaajat pyysivät puolustuskirjelmissään, että asian käsittelyä lykättäisiin, kunnes ne vahingonkorvauskanteet, jotka kantajat H. E. R:n perhettä lukuun ottamatta olivat nostaneet Ranskan viranomaisia vastaan Ranskan tuomioistuimissa, olisi käsitelty. Vastaajat totesivat, että kyseiset kanteet perustuivat samoihin tosiseikkoihin ja samoihin perusteisiin kuin nyt käsiteltävänä oleva asia. Kantajat ilmoittivat 25.10.2003 päivätyssä kirjeessä vastustavansa käsittelyn lykkäämistä koskevaa pyyntöä. Koska kantajat vastustivat käsittelyn lykkäämistä ja koska kyseinen pyyntö ei vastannut mitään yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön 54 artiklan kolmannessa kohdassa tai ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 77 artiklassa mainituista tilanteista, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin hylkäsi kyseisen pyynnön.

27 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin (ensimmäinen jaosto) päätti esittelevän tuomarin kertomuksen perusteella aloittaa suullisen käsittelyn. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin esitti prosessinjohtotoimenpiteenä asianosaisille tiettyjä kysymyksiä ja pyysi näitä esittämään tiettyjä asiakirjoja. Asianosaiset noudattivat näitä pyyntöjä asetetussa määräajassa.

28 Asianosaisten lausumat ja vastaukset ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämiin kysymyksiin kuultiin 16.2.2006 pidetyssä istunnossa.

29 Kantajat vaativat, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

– ottaa kanteen tutkittavaksi

– määrää neuvoston ja komission maksamaan yhteisvastuullisesti korvauksena yhteensä 3 780 733,71 euroa lisättynä 10 prosentin suuruisella hyvityskorolla, joka lasketaan kunkin kyseessä olevan henkilön kuolinpäivästä lukien, ja viivästyskorolla, joka lasketaan annettavan tuomion antamispäivästä lukien

– joka tapauksessa määrää 1 euron korvauksesta kunkin yksilöidyn vahingon osalta, jotta kyseisten henkilöiden oikeussuojaintressi säilyy

– velvoittaa neuvoston ja komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

30 Neuvosto ja komissio vaativat, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

– ensisijaisesti jättää kanteen tutkimatta

– toissijaisesti hylkää vaatimukset perusteettomina

– velvoittaa kantajat korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Tutkittavaksi ottaminen

31 Komissio ja neuvosto, jotka ovat asiassa vastaajina, vetoavat kolmeen oikeudenkäyntiväitteeseen. Ensimmäinen väite koskee sitä, ettei sellaisia olennaisia tosiseik-

koja ja oikeudellisia seikkoja, joihin kanne perustuu, ole esitetty täsmällisesti. Toinen väite liittyy siihen, ettei kaikkiin kansallisiin oikeussuojakeinoihin ole turvauduttu, ja siihen, että kanne on sidoksissa kansallisiin oikeudenkäynteihin. Kolmas väite liittyy kanneoikeuden vanhentumiseen.

I *Ensimmäinen oikeudenkäyntiväite, joka koskee sitä, ettei sellaisia olennaisia tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja, joihin kanne perustuu, ole esitetty täsmällisesti*

A *Asianosaisten lausumat*

32 Vastaajat huomauttavat, että yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön 21 artiklan ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 44 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaan kannekirjelmässä on mainittava oikeudenkäynnin kohde ja yhteenveto kanteen oikeudellisista perusteista. Kannekirjelmästä, jossa vaaditaan yhteisön toimielimen aiheuttamaksi väitettyjen vahinkojen korvaamista, on ilmettävä seikat, joiden perusteella kantajan riitauttama toimielimen toiminta voidaan yksilöidä, ja syyt, joiden nojalla kantaja katsoo, että tämän toiminnan ja aiheutetuksi väitetyn vahingon välillä on syy-yhteys, sekä vahingon laatu ja sen laajuus. Komissio ja neuvosto toteavat, että käsiteltävänä olevassa asiassa kannekirjelmän perusteella ei ole mahdollista selvästi yksilöidä sitä lainvastaista toimintaa, johon on vedottu, erityisesti sen takia, että vallitsee sekaannus siitä, mistä lainvastaisuuksista moititaan neuvostoa, mistä lainvastaisuuksista puolestaan komissiota ja mitkä taas luetaan Ranskan viranomaisten syyksi. Komissio toteaa myös, että kannekirjelmästä puuttuvat myös tiedot kyseisen sairauden ensimmäisten kliinisten merkkien ilmaantumisesta, mikä estää yhtäältä sen arvioimisen, milloin viiden vuoden vanhentumisaika alkoi, ja toisaalta sen arvioimisen, mikä relevanssi kyseinen ajankohta huomioon ottaen väitetyillä toimilla ja laiminlyönneillä oli kunkin menehtyneen henkilön osalta. Neuvosto toteaa lisäksi, etteivät kantajat esitä sellaisia objektiivisia seikkoja, joiden perusteella voitaisiin todeta yhteys heidän omaistensa sairastumisen ja moititun toiminnan välillä. Vastaajat toteavat lopuksi, ettei kannekirjelmä sisällä minkäänlaisia tietoja siitä menetelmästä, jota on sovellettu väitettyjen vahinkojen rahallisen arvion määrittämiseksi, eikä sellaisia asiakirjoja tai objektiivisia tietoja, joiden perusteella vahinkomäärät voitaisiin määrittää.

33 Kantajat väittävät, että ne väitteet, joihin vastaajat ovat vedonneet, liittyvät siihen, ovatko kantajien väitteet perusteltuja, eivätkä niiden tutkittavaksi ottamiseen. He toteavat, että se toiminta, jota moititaan, niiden vahinkojen luonne ja laajuus, joihin on vedottu, ja yksilöity syy-yhteys on kuvailtu riittävän tarkasti.

B *Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta*

34 Yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön 21 artiklan ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 44 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaan kannekirjelmässä on mainittava oikeudenkäynnin kohde ja yhteenveto kanteen oikeudellisista perusteista. Oikeusvarmuuden ja hyvän oikeudenkäytön takaamiseksi kanteen tutkittavaksi ottamisen edellytyksenä on, että ne olennaiset tosiseikat ja oikeudelliset seikat, joihin kanne perustuu, käyvät ilmi ainakin pääpiirteittäin itse kannekirjelmästä, kunhan ne on esitetty johdonmukaisesti ja ymmärrettävästi (asia T-85/92, De Hoe v. komissio, määräys 28.4.1993, Kok. 1993, s. II-523, 20 kohta ja asia T-56/92, Koelman v. komissio, määräys 29.11.1993, Kok. 1993, s. II-1267, 21 kohta). Vakiintuneessa oikeuskäytännössä on todettu, että jotta nämä edellytykset täyttyisivät, kannekirjelmästä, jossa vaaditaan yhteisön toimielimen aiheuttamaksi väitettyjen vahinkojen korvaamista, on ilmettävä seikat, joiden perusteella kantajan riitauttama toimielimen toiminta voidaan yksilöidä, ja syyt, joiden nojalla kantaja katsoo, että tämän toiminnan ja aiheutetuksi väitetyn vahingon välillä on syy-yhteys, sekä vahingon laatu ja sen laajuus (ks. vastaavasti asia T-387/94, Asia Motor France ym. v. komissio, tuomio 18.9.1996, Kok. 1996, s. II-961, 107 kohta ja asia T-53/96, Syndicat des producteurs de viande bovine ym. v. komissio, määräys 21.11.1996, Kok. 1996, s. II-1579, 22 kohta).

35 On todettava, että käsiteltävänä olevassa asiassa kannekirjelmä täyttää edellä mainitut vaatimukset. Kantajat esittävät nimittäin ensinnäkin laajasti ja yksityiskohtaisesti ne toimet ja laiminlyönnit, joista he moittivat vastaajina olevia toimielimiä, sekä ne periaatteet, joita he väittävät näiden loukanneen (ks. mm. kannekirjelmän 96–204 kohta). Toiseksi kantajat erittelevät lukuina erittäin tarkasti

ne korvaukset, joita kukin heistä vaatii (ks. kannekirjelmän 230–244 kohta). Vastaavasti he määrittelevät "tartunnan saamisesta aiheutuneen vahingon", johon he vetoavat, ja esittelevät samalla esimerkkejä korvauksista, joita ranskalaiset tuomioistuimet ovat tällaisen vahingon perusteella myöntäneet (ks. kannekirjelmän 226–228 kohta), ja kuvailevat niitä aineettomia vahinkoja, joita he väittävät kärsineensä (ks. kannekirjelmän 229 kohta). Kolmanneksi kantajat esittävät ne syyt, joiden nojalla he katsovat, että heidän riitauttamansa neuvoston ja komission toiminnan ja itselleen aiheutuneeksi väittämänsä vahingon välillä on syy-yhteys. He huomauttavat, että BSE:n ja Creutzfeldt-Jakobin taudin uuden muodon välinen yhteys on vahvistettu lääketieteellisin, tieteellisin ja epidemologisin argumentein (ks. kannekirjelmän 248–254 kohta) ja pitävät vastaajina olevia toimielimiä vastuullisina siitä, että heidän omaisensa saivat tartunnan, erityisesti sellaisten väitettyjen laiminlyöntien perusteella, joihin kyseiset toimielimet syyllistyivät BSE-kriisin hoidossa (ks. kannekirjelmän 256–268 kohta).

36 Näin ollen on todettava, että yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön 21 artiklassa ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 44 artiklan 1 kohdan c alakohdassa asetetut edellytykset täyttyvät käsiteltävänä olevassa asiassa.

37 Kyseinen oikeudenkäyntiväite on näin ollen hylättävä.

II *Toinen oikeudenkäyntiväite, joka liittyy siihen, ettei kaikkiin kansallisiin oikeussuojakeinoihin ole turvauduttu, ja siihen, että kanne on sidoksissa kansallisiin oikeudenkäynteihin*

A *Asianosaisten lausumat*

38 Vastaajat huomauttavat, että sellaisissa tapauksissa, joissa kansallisten viranomaisten tehtävänä on yhteisön lainsäädännön täytäntöönpano, yksityisten oikeussubjektien on turvauduttava kaikkiin kansallisiin oikeussuojakeinoihin, joilla on mahdollista

taata heidän oikeuksiensa suoja (asia 81/86, De Boer Buizen v. neuvosto ja komissio, tuomio 29.9.1987, Kok. 1987, s. 3677, Kok. Ep. IX, s. 167, 9 kohta). Vastaajat toteavat, että kantajat ovat H. E. R:n perhettä lukuun ottamatta esittäneet tribunal administratif de Paris'ssa Ranskan viranomaisia vastaan korvausvaatimuksia, jotka koskevat samoja tosiseikkoja ja samaa vahinkoa ja joilla vaaditaan samoja korvauksia kuin käsiteltävänä olevassa asiassa. Käsiteltävänä oleva kanne on vastaajien mukaan näin ollen ennenaikainen, ja se on jätettävä tutkimatta. Vastaajien mukaan on lisäksi olemassa vaara siitä, että annetaan keskenään ristiriitaisia ratkaisuja, sekä mahdollisuus, että kantajat saavat kaksi korvausta yhdestä ja samasta vahingosta. Vastaajat toteavat joka tapauksessa, että on ilmeistä, ettei kanne täytä tutkittavaksi ottamista koskevia edellytyksiä niiltä osin kuin se koskee vahinkoa, joka on aiheutunut kansallisten viranomaisten toimivaltansa puitteissa toteuttamista toimista ja sellaisesta riittämättömästä valvonnasta, jota yhteisön toimielinten väitetään harjoittaneen siihen nähden, miten jäsenvaltiot ovat soveltaneet yhteisön oikeutta (asia T-201/96, Smanor ym. v. komissio, määräys 3.7.1997, Kok. 1997, s. II-1081, 30 ja 31 kohta).

39 Kantajat muistuttavat siitä, että yhteisöjen tuomioistuimilla on yksinomainen toimivalta ratkaista kanteet, jotka koskevat sellaisen vahingon korvaamista, joka Euroopan unionin toimielinten väitetään aiheuttaneen. He toteavat lisäksi, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimella on valta pyytää millä hetkellä tahansa käyttöönsä oman päätöksentekonsa kannalta hyödyllinen kansalliseen oikeudenkäyntiin liittyvä aineisto. Kantajien mukaan tämä takaa sen, etteivät he voi saada kahta korvausta samoista vahingoista.

B *Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta*

40 EY 235 artiklan ja EY 288 artiklan toisen kohdan mukainen vahingonkorvauskanne on vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan tarkoitettu itsenäiseksi oikeussuojakeinoksi, jolla on oma tehtävänsä oikeussuojakeinojen järjestelmässä ja jonka nostamisen edellytykset määräytyvät sen tarkoituksen perusteella (yhdistetyt asiat T-481/93 ja T-484/93, Exporteurs in Levende Varkens ym. v. komissio, tuomio 13.12.1995, Kok. 1995, s. II-2941, 69 kohta). Pitää kuitenkin paikkansa, että vahingonkorvauskannetta on tarkasteltava koko yksityisten oikeussubjektien oikeus-

suojajärjestelmään nähden ja että kanteen tutkittavaksi ottamisen edellytyksenä voi näin ollen joissakin tapauksissa olla se, että on turvauduttu kaikkiin sisäisiin oikeussuojakeinoihin, jotka ovat olleet käytettävissä kansallisen viranomaisen tekemän päätöksen kumoamiseksi. Jotta näin olisi, kyseisillä kansallisilla oikeussuojakeinoilla on kuitenkin tehokkaasti turvattava asianomaisten yksityisten oikeussuoja ja mahdollistettava korvauksen saaminen väitetystä vahingosta (asia 175/84, Krohn v. komissio, tuomio 26.2.1986, Kok. 1986, s. 753, Kok. Ep. VIII, s. 495, 27 kohta ja em. asia De Boer Buizen v. neuvosto ja komissio, tuomion 9 kohta).

41 Tällaisesta tilanteesta ei ole kyse nyt käsiteltävänä olevassa asiassa. Ensinnäkin on todettava, ettei niitä vahinkoja, jotka kantajat väittävät kärsineensä, ole mahdollista saada edes osittain korvatuiksi kumoamalla tietty tai tietyt kansallisten viranomaisten toimet. Toiseksi on todettava, että kantajien esittämä vahingonkorvausvaatimus perustuu sellaisiin lainvastaisuuksiin, joihin neuvoston ja komission väitetään syyllistyneen. Kun otetaan huomioon, että yhteisöjen tuomioistuimilla on EY 288 artiklan perusteella yksinomainen toimivalta ratkaista riidat, jotka koskevat yhteisön aiheuttaman vahingon korvaamista, kansallisilla oikeussuojakeinoilla ei käsiteltävänä olevassa asiassa tosiasiallisesti voida taata kantajille sitä, että heidän oikeutensa turvataan tehokkaasti, eli että heidän väittämänsä vahingot tulisivat kokonaisuudessaan korvatuiksi (ks. vastaavasti asia C-282/90, Vreugdenhil v. komissio, tuomio 13.3.1992, Kok. 1992, s. I-1937, 14 kohta; asia C-55/90, Cato v. komissio, tuomio 8.4.1992, Kok. 1992, s. I-2533, 17 kohta; asia T-167/94, Nölle v. neuvosto ja komissio, tuomio 18.9.1995, Kok. 1995, s. II-2589, 41 ja 42 kohta; em. yhdistetyt asiat Exporteurs in Levende Varkens ym. v. komissio, tuomion 72 kohta ja asia T-210/00, Biret et Cie v. neuvosto, tuomio 11.1.2002, Kok. 2002, s. II-47, 37 ja 38 kohta).

42 Lisäksi on todettava, että yhteisöjen tuomioistuin on katsonut, että kun kaksi vahingonkorvauskannetta koskee samaa vahinkoa, joista toinen on nostettu jäsenvaltiota vastaan kansallisessa tuomioistuimessa ja toinen yhteisöä vastaan yhteisön tuomioistuimessa, voi ennen sen vahingon määrän määrittämistä, josta yhteisön katsotaan olevan vastuussa, osoittautua tarpeelliseksi odottaa, että kansallinen tuomioistuin lausuu jäsenvaltion mahdollisesta vastuusta, jotta vältetään se, että kahden eri tuomioistuimen näkemyserot johtavat siihen, että kantaja saa riittämättömän korvauksen tai liiallisen korvauksen (ks. vastaavasti yhdistetyt asiat

5/66, 7/66 ja 13/66–24/66, Kampffmeyer ym. v. ETY:n komissio, tuomio 14.7.1967, Kok. 1967, s. 317, 344 ja asia 30/66, Becher v. komissio, tuomio 30.11.1967, Kok. 1967, s. 369, 389 ja 390). On todettava, ettei tämä kysymys kuitenkaan missään tapauksessa koske yhteisön tuomioistuimessa nostetun kanteen tutkittavaksi ottamista vaan ainoastaan ja tarpeen sitä vaatiessa sen korvauksen lopullisen määrän määrittämistä, joka yhteisön tuomioistuimen on myönnettävä.

43 Neuvosto ja komissio ovat väittäneet, että väitetyt vahingot perustuvat toimiin, joita kansalliset viranomaiset ovat toimivaltansa puitteissa toteuttaneet, ja siihen, että yhteisön toimielimet ovat puutteellisesti valvoneet sitä, miten jäsenvaltiot soveltavat yhteisön oikeutta, ja tältä osin on lopuksi riittävää todeta, etteivät kyseiset väitteet voi johtaa siihen, että käsiteltävänä oleva kanne jätettäisiin tutkimatta. Kyseisiä väitteitä on tarpeen vaatiessa tutkittava joko siinä yhteydessä, kun tarkastellaan sellaisia lainvastaisuuksia, joista vastaajia moititaan, tai niiden vahinkojen tarkastelun yhteydessä, joihin kantajat ovat vedonneet.

44 Näin ollen myös tämä toinen oikeudenkäyntiväite on hylättävä.

III *Kolmas oikeudenkäyntiväite, joka koskee kanneoikeuden vanhentumista*

A *Asianosaisten lausumat*

45 Vastaajat huomauttavat, että yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön 46 artiklan mukaan vanhentumisaika sopimussuhteen ulkopuolista yhteisön vastuuta koskevissa asioissa on viisi vuotta tapahtumasta, johon korvausvelvollisuus perustuu.

Käsiteltävänä olevassa asiassa kyseinen määräaika on vastaajien mukaan alkanut siitä päivämäärästä, jolloin taudin ensimmäiset oireet ovat ilmaantuneet ja jota hetkeä on pidettävä taudin uhreille aiheutuneen henkilökohtaisen vahingon ja heidän omaisilleen aiheutuneen välillisen vahingon syntyhetkenä.

46 Vastaajat toteavat, että H. E. R. menehtyi 4.1.1996 ja että hänen saamansa taudin kliiniset merkit olivat ilmaantuneet jo vuoden 1994 elokuussa. Vastaajat huomauttavat, että Creutzfeldt-Jakobin taudin uuden muodon ja BSE:n välinen todennäköinen yhteys oli paljastettu julkaisemalla SEAC:n 20.3.1996 päivätty tiedonanto ja sitä oli laajasti käsitelty lehdistössä. Vastaajat katsovat näin ollen, että H. E. R:n perheen kanneoikeus on selvästi vanhentunut. Vastaajat esittävät myös epäilyksiä L. D:n, A. E:n ja F. R:n perheiden kanneoikeuden vanhentumisesta, koska kannekirjelmän perusteella ei ole mahdollista selvittää tarkkaa päivämäärää, jona havaittiin ensimmäiset merkit taudista, johon kyseiset henkilöt menehtyivät. Vastaajien mukaan todistustaakka siitä, etteivät ensimmäiset oireet ilmenneet aiemmin kuin viisi vuotta ennen kanteen nostamista, kuuluu kantajille.

47 Kantajat väittävät, ettei vahingonkorvauskanteen vanhentumisaika voi alkaa siitä, kun taudin ensimmäiset oireet ilmenivät. He esittävät, että Creutzfeldt-Jakobin taudin uuden muodon diagnostiset kriteerit voidaan varmuudella todeta vasta kuolemaa seuraavissa tutkimuksissa, koska taudin ensimmäiset merkit eivät riitä diagnostisen olettaman tekemiseen.

48 Kantajat toteavat, että H. E. R. menehtyi ja hänen ruumiinavauksensa – jossa Creutzfeldt-Jakobin taudin uusi muoto diagnosoitiin – tehtiin ennen sitä, kun tieteelliset asiantuntijat olivat kuvailleet kyseisen taudin, ja näin ollen sitä, kun BSE:n ja Creutzfeldt-Jakobin taudin uuden muodon taudinaiheuttaja oli riittävällä varmuudella tiedossa. Ennen kuin tieteellinen ohjauskomitea antoi 10.12.1999 lausuntonsa, H. E. R:n perheellä ei nimittäin ollut tiedossaan sellaisia seikkoja, joiden perusteella se olisi voinut tietää, mikä oli aiheuttanut syntyneen vahingon. Kyseinen lausunto osoitti yhteisymmärryksen vallitsevan siitä, mikä taudinaiheuttaja yhdisti BSE:n ja Creutzfeldt-Jakobin taudin uuden muodon, kun taas aiemmin näiden

kahden taudin välistä yhteyttä pidettiin ainoastaan "todennäköisenä olettamuksena". Oikeudenkäyntiä varten laadittu asiantuntijaselvitys, jossa asia vahvistettiin diagnostisesti, annettiin H. E. R:n perheelle virallisesti tiedoksi vasta 13.11.2003. Kantajat toteavat muiden uhrien osalta, että heitä koskevat lääketieteelliset asiantuntijakertomukset osoittavat, ettei Creutzfeldt-Jakobin taudin uuden muodon diagnosointia mainittu ajankohtana, joka olisi edeltänyt kannekirjelmän toimittamista yli viidellä vuodella.

B *Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta*

49 Yhteisöjen tuomioistuimen perussäännön 46 artiklan mukaan vanhentumisaika sopimussuhteen ulkopuolista yhteisön vastuuta koskevissa asioissa on viisi vuotta tapahtumasta, johon korvausvelvollisuus perustuu. Kyseinen määräaika voi kuitenkin alkaa kulua vasta, kun kaikki vahingonkorvausvelvollisuuden perusteena olevat edellytykset ovat täyttyneet, ja erityisesti silloin, kun kysymyksessä on lainsäädäntötoimesta aiheutuva vastuu, kyseinen määräaika voi alkaa kulua vasta, kun tästä toimesta aiheutuvat vahinkoseuraukset ovat syntyneet (yhdistetyt asiat 256/80, 257/80, 265/80, 267/80 ja 5/81, Birra Wührer ym. v. neuvosto ja komissio, tuomio 27.1.1982, Kok. 1982, s. 85, 10 kohta ja em. asia Biret et Cie v. neuvosto, tuomion 41 kohta). Siinä tapauksessa, että uhri voi vasta myöhemmin saada tietoonsa vahingon aiheuttavan tapahtuman, määräaika ei hänen osaltaan voi alkaa kulua ennen kuin hän voi saada tiedon siitä (ks. vastaavasti asia 145/83, Adams v. komissio, tuomio 7.11.1985, Kok. 1985, s. 3539, Kok. Ep. VIII, s. 341, 50 kohta).

50 Toisin kuin vastaajat väittävät, käsiteltävänä olevassa asiassa ei kantajien osalta ole katsottava, että heidän kanneoikeutensa vanhentumisajan alkamisajankohtana olisi pidettävä sitä hetkeä, jona heidän omaistensa saamalle taudille ominaiset ensimmäiset kliiniset oireet ilmenivät. Ensinnäkin on nimittäin todettava, että kyseessä olevat vahingolliset vaikutukset liittyvät sekä Creutzfeldt-Jakobin taudin uuden muodon tarttumiseen että kyseisen taudin saaneiden henkilöiden kuolemaan. Näin ollen on katsottava, että ennen uhrien kuolemaa kyseisten vahinkojen ei voinut katsoa täysimääräisesti konkretisoituneen. Toiseksi ei myöskään ole kiistetty sitä, että käsiteltävään asiaan liittyvien tosiseikkojen tapahtuma-aikaan Creutzfeldt-

Jakobin taudin uuden muodon diagnosointi oli hyvin vaikeaa ja että useissa tapauksissa kyseinen diagnoosi voitiin vahvistaa vasta potilaan kuoleman jälkeen. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo näin ollen, että käsiteltävänä olevassa asiassa vanhentumisajat ovat alkaneet kulua kunkin uhrin kuolinpäivästä lukien tai Creutzfeldt-Jakobin taudin uutta muotoa koskevan lopullisen diagnoosin tekemisestä, jos viimeksi mainittu ajankohta on myöhempi.

51 L. D:n, A. E:n ja F. R:n perheiden osalta on todettava, etteivät heidän omaisensa, jotka olivat saaneet Creutzfeldt-Jakobin taudin uuden muodon, menehtyneet ajankohtana, joka olisi yli viidellä vuodella edeltänyt kannekirjelmän toimittamista. L. D. menehtyi nimittäin 4.2.2000, A. E. 25.4.2001 ja F. R. 10.2.2002. Lisäksi on todettava, että oikeudenkäyntiä varten laadituista asiantuntijakertomuksista – jotka tribunal de grande instance de Paris'n ja tribunal administratif de Paris'n pyynnöstä laadittiin kunkin uhrin osalta ja jotka on päivätty 1.10.2002, 13.4., 20.5. ja 6.6.2003 ja 29.1.2004 – ilmenee, että yhdessäkään kyseisistä tapauksista edes alustavaa diagnoosia Creutzfeldt-Jakobin taudin uudesta muodosta ei tehty ajankohtana, joka olisi yli viidellä vuodella edeltänyt kannekirjelmän toimittamista.

52 Sitä vastoin on todettava, että H. E. R. menehtyi 4.1.1996, eli yli seitsemän vuotta ennen kuin käsiteltävänä olevan asian kannekirjelmä toimitettiin. Kantajat kuitenkin kiistävät sen, että H. E. R:n perheen kanneoikeus olisi vanhentunut, ja toteavat ensinnäkin, että oikeudenkäyntiä varten laadittu asiantuntijakertomus, jossa diagnoosi varmistettiin, annettiin perheelle virallisesti tiedoksi vasta 13.11.2003, ja toiseksi, ettei tieteellistä yhteisymmärrystä siitä, mikä taudinaiheuttaja yhdisti BSE:n ja Creutzfeldt-Jakobin taudin uuden muodon, vallinnut ennen tieteellisen ohjauskomitean 10.12.1999 antamaa lausuntoa. Näitä väitteitä ei kuitenkaan voida hyväksyä.

53 On nimittäin ensinnäkin todettava, että vaikka 2.7.2003 päivätty oikeudenkäyntiä varten laadittu asiantuntijakertomus, jonka kaksi asiantuntijaa laati tribunal de grande instance de Paris'n yhteydessä toimivan ensimmäisen tutkintatuomarin pyynnöstä, annettiin tiedoksi H. E. R:n perheelle vasta 13.11.2003, kyseinen kertomus on kuitenkin joka tapauksessa laadittu H. E. R:n potilaskertomuksen perusteella. Kyseisestä potilaskertomuksesta ilmenee, että 23.11.1995 tehdyn aivojen biopsian perusteella tehtiin alustava diagnoosi siitä, että potilaassa oli havaittavissa

spongiformista enkefalopatiaa. Tätä diagnoosia vahvistivat vuoden 1995 marraskuussa tehdyt täydentävät analyysit. H. E. R:n ruumiinavauksen yhteydessä tehty aivojen tutkimus vahvisti, että hän oli saanut "Creutzfeldt-Jakobin spongiformisen enkefalopatian". Oikeudenkäyntiaineistosta ilmenee myös, että H. E. R:n perheelle ilmoitettiin vuonna 1996 kyseisen diagnoosin vahvistamisesta, minkä kantajat ovat istunnossa myös myöntäneet.

54 Toiseksi on todettava, että on yleisesti hyväksytty seikka, että BSE:n ja Creutzfeldt-Jakobin taudin uuden muodon välisen todennäköisen yhteyden olemassaolo vahvistettiin SEAC:n vuoden 1996 maaliskuussa antamassa tiedonannossa. Erityisesti sen ansiosta, että kyseinen tiedote sai laajaa huomiota tiedotusvälineissä, sitä pidetään lähtöhetkenä sille, että suuri yleisö alkoi tiedostaa BSE:hen liittyvät vaarat ja kyseisen patologian ja Creutzfeldt-Jakobin taudin uuden muodon välisen yhteyden olemassaolon. SEAC:n tiedonantoon sisältyneillä uusilla tiedoilla muutettiin nimittäin merkittävästi kuluttajien käsitystä ihmisten terveydelle aiheutuvasta vaarasta (asia C-180/96, Yhdistynyt kuningaskunta v. komissio, tuomio 5.5.1998, Kok. 1998, s. I-2265, 52 ja 53 kohta ja asia T-149/96, Coldiretti ym. v. neuvosto ja komissio, tuomio 30.9.1998, Kok. 1998, s. II-3841, 109 kohta). Tieteellisen ohjauskomitean 10.12.1999 antamalla lausunnolla, joka koskee BSE:n ihmisille ravinnonsaannin yhteydessä aiheuttamaa vaaraa, ei vaikuta olevan tällaista asemaa alaa koskevassa tieteellisessä tutkimuksessa, koska kyseisessä lausunnossa tyydytään pikemminkin esittämään sellaisia täydentäviä tutkimuksia koskeva yhteenveto, jotka on tehty BSE:n ihmisten terveydelle muodostaman vaaran arvioimiseksi ja täsmentämiseksi. Kyseistä tieteellisen ohjauskomitean 10.12.1999 antamaa lausuntoa ei missään tapauksessa käsitelty tiedotusvälineissä yhtä laajasti, eikä sillä ollut julkisen mielipiteen kannalta samanlaista vaikutusta kuin SEAC:n vuoden 1996 tiedonannolla. Näin ollen on hylättävä kantajien näkemys siitä, että H. E. R:n perhe on vasta tieteellisen ohjauskomitean 10.12.1999 antaman lausunnon antamisesta lähtien voinut saada tiedon H. E. R:n sairastaman taudin todennäköisestä syystä.

55 Edellä esitetyt näkökohdat huomioon ottaen on todettava, että niiltä osin kuin kyse on sellaisten vahinkojen korvaamisesta, jotka perustuvat H. E. R:n saamaan tartuntaan ja menehtymiseen, käsiteltävänä oleva kanne on nostettu vanhentumisajan päättymisen jälkeen.

56 É. R:n, O. O:n, J. R:n, A. R:n ja B. P. R:n nostama kanne on näin ollen todettava vanhentuneeksi. Muilta osin tämä kolmas oikeudenkäyntiväite on hylättävä.

Aineellinen kysymys

57 Kantajat arvostelevat komissiota ja neuvostoa pääasiallisesti siitä, että nämä ovat rikkoneet ylemmänasteista oikeussääntöä, jolla suojellaan yksityisiä oikeussubjekteja, koska ne eivät ole varmistaneet kuluttajien terveyden suojelun korkeaa tasoa. Kantajat väittävät toissijaisesti, että kun otetaan huomioon kyseisen vahingon epätavallinen ja erityinen luonne, yhteisön toimielinten olisi korvattava se siinäkin tapauksessa, ettei niiden katsottaisi aiheuttaneen sitä tuottamuksellisesti.

I *Sopimussuhteen ulkopuolinen yhteisön vastuu vastaajina olevien toimielinten lainvastaisen menettelyn perusteella*

A *Asianosaisten lausumat*

58 Kantajat väittävät, että neuvosto ja komissio ovat jatkuvasti ja tarkoituksellisesti edistäneet naudanliha-alan toimijoiden intressejä kuluttajien terveyden vahingoksi arvioidessaan ja hallinnoidessaan BSE:hen liittyviä riskejä. Kyseiset toimielimet ovat kantajien mukaan syyllistyneet tuottamuksellisiin laiminlyönteihin eläinten ja ihmisten terveyden alaan liittyvien velvoitteidensa ja velvollisuuksiensa hoidossa, ja ne ovat torjuakseen BSE:stä ja Creutzfeldt-Jakobin taudin uudesta muodosta aiheutuvia vaaroja antaneet sellaisia normeja ja toteuttaneet sellaisia toimenpiteitä, jotka olivat tähän tarkoitukseen riittämättömiä, virheellisiä, puutteellisia tai viivästyneitä. Neuvoston ja komission on näin ollen katsottava olevan vastuussa siitä, että kantajien perheenjäsenet sairastuivat Creutzfeldt-Jakobin taudin uuteen muotoon, mutta kyseinen vastuu ei ole yksinomaista.

59 Vastaajat palauttavat mieliin, että sopimussuhteen ulkopuolisen yhteisön vastuun osalta oikeus korvaukseen tunnustetaan silloin, kun kolme edellytystä täyttyy, eli kun rikotun oikeusnormin tarkoituksena on suojata yksityisiä ja rikkominen on

riittävän ilmeinen, kun on osoitettu, että vahinko on todella syntynyt ja lopuksi kun vahinko, joka on aiheutunut henkilöille, joiden oikeuksia on loukattu, on välittömässä syy-yhteydessä yhteisön laiminlyöntiin (ks. yhdistetyt asiat T-94/00, T-110/00 ja T-159/00, Rica Foods ym. v. komissio, tuomio 14.11.2002, Kok. 2002, s. II-4677, 250 ja 251 kohta ja em. yhdistetyt asiat Exporteurs in Levende Varkens ym. v. komissio, tuomion 81 ja 91 kohta). Vastaajat kiistävät sen, että kyseiset kolme edellytystä täyttyisivät tässä asiassa kumulatiivisesti, ja ne täsmentävät, että näyttötaakka tältä osin kuuluu kantajille.

1. Lainvastaisuudet, joista neuvostoa ja komissiota moititaan

60 Kantajat väittävät, että oli ensisijaisesti neuvoston ja komission asiana tehdä asianmukaiset päätökset BSE:n leviämiseen liittyvien riskien torjumiseksi. He huomauttavat, että EY:n perustamissopimuksen 129 artiklan 1 kohdan kolmannen alakohdan (josta on muutettuna tullut EY 152 artiklan 1 kohdan ensimmäinen alakohta) ja vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan toimielinten on otettava terveyden suojelua koskevat vaatimukset huomioon sekä yhteisen maatalouspolitiikan täytäntöönpanossa (asia C-146/91, KYDEP v. neuvosto ja komissio, tuomio 15.9.1994, Kok. 1994, s. I-4199, 61 kohta) että tavaroiden vapaan liikkuvuuden periaatteen täytäntöönpanossa (asia T-76/96 R, The National Farmers' Union ym. v. komissio, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen presidentin määräys 13.7.1996, Kok. 1996, s. II-815).

61 Kantajat myöntävät, että yhteisön toimielimillä on yhteisen maatalouspolitiikan alalla laaja harkintavalta, kun ne asettavat tavoiteltavat päämäärät ja valitsevat asianmukaiset keinot niiden toteuttamiseksi, ja näin ollen myös silloin, kun ne määrittävät sellaisen riskitason, jota ei voida pitää yhteiskunnan kannalta hyväksyttävänä. Yhteisöjen tuomioistuinten on kuitenkin tutkittava, ovatko yhteisön toimielimet tätä harkintavaltaa käyttäessään tehneet ilmeistä virhettä tai ovatko ne käyttäneet harkintavaltaa väärin (asia 98/78, Racke, tuomio 25.1.1979, Kok. 1979, s. 69, Kok. Ep. IV, s. 297, 5 kohta ja yhdistetyt asiat C-267/88–C-285/88, Wuidart ym., tuomio 21.2.1990, Kok. 1990, s. I-435, 14 kohta).

62 Kantajat muistuttavat, että EY:n perustamissopimuksen 130 r artiklan 2 kohdan (josta on muutettuna tullut EY 174 artiklan 2 kohta) mukaan ennalta varautumisen periaate on yksi niistä periaatteista, joille yhteisön ympäristöpolitiikka perustuu. Tätä periaatetta sovelletaan myös silloin, kun yhteisön toimielimet toteuttavat yhteisen maatalouspolitiikan puitteissa toimenpiteitä ihmisten terveyden suojelemiseksi (ks. vastaavasti em. asia Yhdistynyt kuningaskunta v. komissio, tuomion 100 kohta ja asia C-157/96, National Farmers' Union ym., tuomio 5.5.1998, Kok. 1998, s. I-2211, 64 kohta). Jos esiintyy tieteellistä epävarmuutta siitä, onko olemassa ihmisten terveyteen kohdistuvaa vaaraa, tai siitä, minkä laajuinen tämä vaara on, toimielimet saavat toteuttaa suojatoimenpiteitä odottamatta, että näiden vaarojen olemassaolo ja vakavuus osoitetaan täysin (em. asia Yhdistynyt kuningaskunta v. komissio, tuomion 99 kohta; em. asia National Farmers' Union ym., tuomion 63 kohta ja asia T-199/96, Bergaderm ja Goupil v. komissio, tuomio 16.7.1998, Kok. 1998, s. II-2805, 66 kohta).

63 Vastaajat huomauttavat, että kansanterveyden suojeluun liittyvät toimenpiteet kuuluvat olennaisilta osin jäsenvaltioiden toimivaltaan ja että jäsenvaltioiden asiana on toteuttaa kaikki tarpeellisiksi katsotut toimenpiteet joko EY 30 artiklan perusteella niillä aloilla, joilla yhdenmukaistamista yhteisön tasolla ei ole toteutettu, tai erilaisten yhteisön lainsäädäntöön sisältyvien suojalausekkeiden perusteella sellaisilla aloilla, joilla yhdenmukaistaminen on toteutettu. Vastaajat viittaavat tältä osin erityisesti direktiiveihin 89/662 ja 90/425. Ne toteavat, että jäsenvaltioiden tehtävänä on myös yhteisön toimien täytäntöönpano ja sen valvominen, miten yksityishenkilöt ja yritykset noudattavat niitä. Vastaajat toteavat, että yhteisön toimielimiä vastaan nostettujen korvauskanteiden kohteena voivat olla ainoastaan sellaiset toimet tai laiminlyönnit, jotka tosiasiallisesti kuuluvat yksinomaan mainittujen toimielinten toimivaltaan.

64 Komissio väittää lisäksi, että jo ennen kuin ennalta varautumisen periaate 1990-luvulta lähtien vakiinnutettiin oikeuskäytännössä, kyseinen periaate ohjasi komission toimintaa "hullun lehmän tautia" koskevan kriisin hallinnassa. Komissio muistuttaa, että Creutzfeldt-Jakobin taudin uuden muodon ja BSE:n välinen todennäköinen yhteys julkistettiin vasta vuonna 1996 ja että ennen kyseistä päivämäärää tiedemiehet katsoivat, että ihmisiin kohdistuva vaara oli lähes olematon. Komissio ei kuitenkaan tyytynyt toteuttamaan ainoastaan sellaisia toimenpiteitä, jotka olisivat koskeneet

yksinomaan eläinten terveyden suojelua, vaan se toteutti vuodesta 1989 lähtien myös kansanterveyteen liittyviä toimenpiteitä. Vaikka kyseiset toimenpiteet saattavat nykyään tuntua riittämättömiltä, komission toimintaa olisi sen mukaan arvioitava ottaen huomioon kyseisen ajanjakson puutteelliset tiedot.

65 Sellaisten lainvastaisuuksien osalta, joista neuvostoa ja komissiota konkreettisesti moititaan, kantajat väittävät ensinnäkin, että vastaajina olevat toimielimet ovat tehneet ilmeisiä arviointivirheitä BSE:hen liittyvien riskien hallinnoinnissa. Toiseksi he moittivat neuvostoa ja komissiota harkintavallan väärinkäytöstä. Kolmanneksi he väittävät, että luottamuksensuojan ja hyvän hallinnon periaatteita on loukattu.

a) Väite, joka koskee BSE:hen liittyvien riskien hallinnoinnissa tehtyjä ilmeisiä arviointivirheitä

66 Kantajat väittävät, että vastaajat toteuttivat BSE:hen liittyviä riskejä koskevat relevantit toimenpiteet huomattavalla viiveellä sellaisiin toimenpiteisiin nähden, joita Yhdistyneen kuningaskunnan viranomaiset toteuttivat. Kyseiset viranomaiset kielsivät lihaluujauhojen käytön märehtijöiden ravinnossa vuoden 1988 heinäkuussa.

67 Komissio kiistää väitetyn viivyttelyn riittävien toimenpiteiden toteuttamisessa. Se toteaa, että toimen lainmukaisuutta on arvioitava niiden tosiseikkojen ja oikeudellisten seikkojen perusteella, jotka vallitsivat säädöstä annettaessa (yhdistetyt asiat 15/76 ja 16/76, Ranska v. komissio, tuomio 7.2.1979, Kok. 1979, s. 321, Kok. Ep. IV, s. 311, 7 kohta), ja ettei toimen lainmukaisuus voi näin ollen riippua sellaisista jälkikäteisistä arvioista, jotka liittyvät sen tehokkuuden asteeseen.

68 Kantajat arvostelevat ensinnäkin viivyttelyä, jota heidän mukaansa on esiintynyt BSE:n torjuntaan liittyvien ensimmäisten yhteisön toimenpiteiden toteuttamisessa. Kantajat toteavat, että ensimmäiset kiellot, jotka koskivat tiettyjen elävien nautaeläinten vientiä Yhdistyneestä kuningaskunnasta, vahvistettiin vasta 28.7.1989 päätöksellä 89/469. BSE-tapausten ilmoittaminen tehtiin pakolliseksi vasta 6.3.1990 päätöksellä 90/134. Nautaeläinten tiettyjen kudosten ja elinten vienti Yhdistyneestä kuningaskunnasta kiellettiin lopuksi vasta 9.4.1990 päätöksellä 90/200.

69 Komissio esittää vastauksenaan, että se toteutti ensimmäiset BSE:n vastaiset toimenpiteensä vain muutama kuukausi sen jälkeen, kun Yhdistyneen kuningaskunnan maatalous-, kalastus- ja elintarvikeministeriö julkaisi BSE:tä käsitelleen työryhmän kertomuksen vuoden 1989 helmikuussa.

70 Kantajat arvostelevat toiseksi tapaa, jolla vastaajat ovat hallinnoineet objektiivisia riskitekijöitä, kuten Yhdistyneeseen kuningaskuntaan tuotujen jauhojen kulutusta ja mahdollisuutta, että taudinaiheuttajat leviävät, kun jalostettuja eläinjätteitä käytetään eläimille tarkoitetun ravinnon valmistukseen. Kantajat muistuttavat, ettei niillä toimenpiteillä, jotka Yhdistyneen kuningaskunnan viranomaiset vuonna 1988 toteuttivat, estetty Yhdistyneen kuningaskunnan tuottajia viemästä kyseisiä jauhoja laillisesti muihin jäsenvaltioihin. Yhteisö kuitenkin kielsi nisäkkäiden kudoksista peräisin olevien lihaluujauhojen käytön märehtijöiden ravinnossa vasta vuoden 1994 heinäkuussa tekemällä päätöksen 94/381. Kyseinen viivästys johti kantajien mukaan sellaisen epidemian kehittymiseen, josta osoituksena voidaan pitää viittä ensimmäistä Ranskassa ilmoitettua BSE-tapausta vuonna 1991. Kantajat väittävät lopuksi, että sen jälkeenkin, kun nisäkäsperäisten valkuaisaineiden käyttö märehtijöiden ravinnossa kiellettiin, eurooppalainen karja on yhä ollut alttiina BSE:n leviämisen vaaralle eläinten ravinnon valmistus- ja jakeluketjuissa tapahtuvan ristiinsaastumisen takia.

71 Komissio toteaa, etteivät eläinlääkintakomiteat olleet vuosina 1989 ja 1990 suosittaneet sellaisen yhteisön lainsäädännön antamista, jolla lihaluujauhot olisi kielletty. Koska jäsenvaltiot ilmaisivat vuonna 1989 kieltäytyvänsä toteuttamasta

toimenpiteitä, jotka menisivät tieteellisten komiteoiden lausunnoissa esitettyjä toimenpiteitä pidemmälle, komissio oli pakotettu luopumaan kyseisten jauhojen kieltämisestä, mutta se kehotti jäsenvaltioita ottamaan käyttöön yksipuolisia kieltoja.

72 Kantajat moittivat kolmanneksi vastaajina olevia toimielimiä siitä, että nämä viivyttelivät kaikkia Yhdistyneestä kuningaskunnasta peräisin olevia nautaeläimiä ja niistä peräisin olevia tuotteita koskevan tuonti- ja vientikiellon asettamisessa. Kyseinen tuonti- ja vientikielto asetettiin vasta 27.3.1996 päätöksellä 96/239.

73 Komissio esittää vastauksenaan, ettei tällaista vienti- ja tuontikieltoa esitetty vuosina 1989–1996 yhdessäkään tieteellisessä lausunnossa. Sen jälkeen, kun BSE:n ja Creutzfeldt-Jakobin taudin uuden muodon välinen mahdollinen yhteys todettiin ja paljastettiin SEAC:n 20.3.1996 päivätyssä tiedonannossa, komissio päätti välittömästi toteuttaa uuden riskiarvioinnin. Näin ollen se kokosi 22.3.1996 eläinlääketieteellisen komitean (CSV) ja 25.3.1996 se kutsui koolle pysyvän eläinlääketieteellisen komitean (CVP). Komissio teki viimeksi mainitun komitean suosituksesta 27.3.1996 päätöksen 96/239.

74 Kantajat arvostelevat neljänneksi sitä, että kielto käyttää erikseen määriteltyä riskiainesta on annettu myöhässä. Useiden jäsenvaltioiden vastustus niin CVP:ssä kuin neuvostossakin aiheutti sen, että päätöksen 97/534 voimaantuloa, jonka ajankohdaksi oli alun perin suunniteltu 1.1.1998, siirrettiin useaan otteeseen, joten erikseen määritellyn riskiaineksen käyttöä koskeva kielto tuli tosiasiallisesti voimaan vasta 1.10.2000 päätöksen 2000/418 tekemisen jälkeen. Kyseinen kielto on ihmisten terveyden suojelun pääasiallinen väline, koska erikseen määritellyn riskiaineksen kuluttaminen oli Creutzfeldt-Jakobin taudin uuden muodon suora tartunnan lähde.

75 Komissio toteaa, että toisin kuin kantajat esittävät, päätös 2000/418 ei ollut ensimmäinen yhteisön toimenpide, joka liittyi erikseen määritellyn riskiaineksen

kieltämiseen. Komissio huomauttaa, että jo päätöksellä 90/200 kiellettiin sellaisten ainesten, kuten aivojen, luuydinten, kateenkorvien, nielurisojen, pernojen ja suolien, vienti Yhdistyneestä kuningaskunnasta. Komissio väittää, että se toteutti vuosina 1989–1996 kaikki sellaiset toimenpiteet, joita tieteelliset komiteat suosittelivat erikseen määritellyn riskiaineksen (aikaisemmalta nimitykseltään "erikseen määritellyt teurastuotteet" tai "SBO:t") poistamisen osalta.

76 Kantajat väittävät viidenneksi, että vaikka vastaajina olevat toimielimet tulivat hyvin pian vakuuttuneiksi siitä, että BSE oli levinnyt muihinkin Euroopan maihin kuin Yhdistyneeseen kuningaskuntaan, ja vaikka ne olivat tietoisia tekijöistä, joita liittyi jäsenvaltioiden epidemiatilannetta koskevaan tulevan kehityksen arvioimiseen, tieteellinen ohjauskomitea suositti vasta 23.1.1998 antamassaan lausunnossa, jota muutettiin 20.2.1998, BSE:n muodostaman maantieteellisen riskin arvioimista.

77 Komissio riitauttaa näkemyksen siitä, että jäsenvaltioiden epidemiatilannetta koskevan tulevan kehityksen arviointi olisi ollut välttämätöntä vuodesta 1990 alkaen. Päätöksessä 90/134 asetettiin joka tapauksessa kaikille jäsenvaltioille velvollisuus ilmoittaa kaikki BSE:n lähteet, mikä mahdollisti sen, että kyseisen epidemian kehitystä eri maissa voitiin seurata.

b) Harkintavallan väärinkäyttöä koskeva väite

78 Kantajat toteavat, että komissio uhkasi useaan otteeseen jäsenvaltioita oikeustoimilla, jotta ne eivät olisi toteuttaneet yksipuolisia suojatoimenpiteitä BSE:hen liittyviä riskejä vastaan, vaikka jäsenvaltioilla on EY:n perustamissopimuksen 36 artiklan (josta on tullut EY 30 artikla) nojalla mahdollisuus tällaisten toimenpiteiden toteuttamiseen. Kantajat viittaavat erityisesti siihen, että komissio vastusti sitä, että Ranska vuonna 1990 kielsi tilapäisesti Yhdistyneestä kuningaskunnasta peräisin olevien elävien nautaeläinten tuonnin, ja sitä, että Ranska toteutti vuonna 1992 tilapäisiä toimenpiteitä, joilla kiellettiin sellaisten ravintolisien ja lasten

ravinnoksi tarkoitettujen tuotteiden myynti, jotka sisälsivät muita nautaeläimistä ja lampaista peräisin olevia kudoksia kuin lihaskudoksia. Kantajien mukaan komissio pyrki kyseisten toimenpiteiden kieltämisellä salaamaan BSE:hen liittyvän vaaran olemassaolon Ranskassa ja peittelemään tältä osin toteutettujen yhteisön toimenpiteiden riittämättömyyden, joten kyse on harkintavallan väärinkäytöstä.

79 Vastaajina olevat toimielimet muistuttavat, että harkintavallan väärinkäyttö määritellään tilanteeksi, jossa yhteisön toimielin toteuttaa toimenpiteen yksinomaan tai ainakin olennaisilta osin muiden kuin esitettyjen päämäärien saavuttamiseksi tai perustamissopimuksessa asian käsittelyjärjestykseksi erityisesti määrätyn menettelyn välttämiseksi (asia C-84/94, Yhdistynyt kuningaskunta v. neuvosto, tuomio 12.11.1996, Kok. 1996, s. I-5755, 69 kohta). Koska sisämarkkinoiden toiminta, maataloustuotteiden markkinoiden vakaus ja maanviljelijöiden kohtuullisen tulotason varmistaminen ovat tavoitteita, joihin yhteisö oikeutetusti pyrkii sille perustamissopimuksen annettujen valtuuksien puitteissa, kantajien väitteiden perusteella ei voida osoittaa, että kyse olisi harkintavallan väärinkäytöstä.

c) Luottamuksensuojan ja hyvän hallinnon periaatteiden loukkaamista koskeva väite

80 Kantajat väittävät, että vastaajat ovat loukanneet eurooppalaisten kuluttajien luottamuksensuojaa, koska ne ovat estääkseen sen, etteivät BSE:n vaikutukset johda romahdukseen naudanlihamarkkinoilla, suosineet peiteltyä ja läpinäkymätöntä politiikkaa ja kieltäytyneet ottamasta käyttöön "riskivalistusta". Kantajat arvostelevat myös sitä, etteivät yhteisön tieteelliset lausunnot ole riippumattomia ja avoimia. Kantajat huomauttavat tältä osin, että parlamentin tutkintavaliokunnan 7.2.1997 päivätyssä lausunnossa arvosteltiin jyrkästi sitä, että Yhdistyneen kuningaskunnan edustajat olivat yliedustettuina CSV:ssä. Kantajat arvostelevat lopuksi komissiota siitä, ettei tämä ennen vuotta 1994 toteuttanut yhtäkään BSE:tä koskevaa tarkastusta.

81 Vastaajat muistuttavat, ettei luottamuksensuojan periaatteeseen voida vedota silloin, kun hallinto ei ole antanut täsmällisiä vakuutuksia (asia T-521/93, Atlanta ym. v. neuvosto ja komissio, tuomio 11.12.1996, Kok. 1996, s. II-1707, 57 kohta). Tällaisten vakuutusten rikkomiseen ei käsiteltävänä olevassa asiassa ole edes vedottu. Sen väitteen osalta, ettei vuosina 1990–1994 suoritettu BSE:tä koskevia yhteisön tarkastuksia, komissio täsmentää, että sen tehtävänä on ainoastaan valvoa jäsenvaltioiden tarkastustoimintaa.

2. Vahingon olemassaolo

82 Kantajat vetoavat ensinnäkin siihen, että kyse on "tartuntaan perustuvasta vahingosta", eli aineettomasta henkilövahingosta, joka kattaa kaikki sellaiset fysiologiset, fyysiset ja psyykkiset vaivat ja kärsimykset, joita kullekin taudin uhrille aiheutui ja jotka käsiteltävänä olevassa asiassa olivat poikkeukselliset. Ranskalaiset tuomioistuimet ovat tapauksissa, joissa on ollut kyse Creutzfeldt-Jakobin taudin iatrogeenisestä (eli lääkehoidon aiheuttamasta) tartunnasta kasvuhormonien injektoimisen yhteydessä, määrittäneet tartuntaan perustuvan vahingon suuruudeksi 340 000 euroa. Kantajat vetoavat toiseksi henkiseen kärsimykseen ja toteavat, että heidän sairastuneiden omaistensa kärsimyksillä, diagnoosiin liittyvällä epätietoisuudella ja sillä mahdollisuudella, että he ovat itsekin saaneet tartunnan, on ollut heihin poikkeuksellisen suuri vaikutus. Kantajat vaativat kolmanneksi korvausta aineellisista vahingoista, jotka perustuvat heidän omaistensa sairaudesta aiheutuneisiin rahallisiin menetyksiin ja tulonmenetyksiin. Lopuksi kantajat vaativat 10 prosentin suuruista hyvityskorkoa, joka lasketaan kunkin uhrin kohdalla erikseen tämän menehtymisestä alkaen, sekä viivästyskorkoa annettavan tuomion julistamispäivästä alkaen.

83 L. D:n saaman tartunnan ja hänen menehtymisensä osalta on esitetty seuraavat korvausvaatimukset: 457 347,05 euroa, jotka on maksettava uhrin oikeudenomistajille tartunnasta aiheutuneen vahingon perusteella; 45 734,71 euroa uhrin äidille tartunnan perusteella aiheutuneen henkisen kärsimyksen perusteella, ja uhrin kahdelle veljelle ja sisarelle 30 489,80 euroa kullekin heille aiheutuneen henkisen kärsimyksen perusteella.

84 A. E:n tapauksessa on esitetty seuraavat korvausvaatimukset: 457 347,05 euroa, jotka on maksettava uhrin oikeudenomistajille tartunnasta aiheutuneen vahingon perusteella; 76 224,51 euroa kummallekin hänen vanhemmistaan tartunnan perusteella aiheutuneen henkisen kärsimyksen perusteella ja 76 224,51 euroa, jotka myös on maksettava A. E:n vanhemmille heidän alaikäisen tyttärensä laillisten edustajien ominaisuudessa sellaisen henkisen kärsimyksen perusteella, joka tyttärelle aiheutui siitä, että hänen vanhempi veljensä sai tartunnan.

85 F. R:n tapauksessa on esitetty seuraavat korvausvaatimukset: 457 347 euroa, jotka on maksettava uhrin oikeudenomistajille tartunnasta aiheutuneen vahingon perusteella; 76 224,51 euroa F. R:n leskelle tartunnan perusteella aiheutuneen henkisen kärsimyksen perusteella; vastaavasti leskelle hänen alaikäisen lapsensa laillisen edustajan ominaisuudessa 76 224,51 euroa korvauksena henkisestä kärsimyksestä ja sama määrä tämän kärsimän aineellisen vahingon perusteella; 45 735 euroa kummallekin uhrin vanhemmista tartunnan perusteella aiheutuneesta henkisestä kärsimyksestä ja 30 489 euroa kullekin uhrin kolmesta sisaresta korvauksena henkisestä kärsimyksestä.

86 S. C. S:n tapauksessa esitetään lopuksi seuraavat korvausvaatimukset: 457 347 euroa uhrin leskelle uhrin oikeudenomistajan ja heidän alaikäisten lastensa laillisen edustajan ominaisuudessa tartunnasta aiheutuneen vahingon perusteella; 76 224,51 euroa lesken oman henkisen kärsimyksen perusteella, joka on aiheutunut hänen myöhemmin menehtyneen puolisonsa saamasta tartunnasta, ja vastaavasti leskelle heidän kolmen alaikäisen lapsensa laillisen edustajan ominaisuudessa kunkin lapsen osalta 76 224,51 euroa korvauksena heille aiheutuneesta henkisestä kärsimyksestä ja lisäksi samat määrät heille aiheutuneesta aineellisesta vahingosta.

87 Vastaajat väittävät, ettei kannekirjelmään juurikaan sisälly selityksiä siitä, miten kyseisten vahingonkorvausten määrät on laskettu. Vastaajat huomauttavat myös, että sairaudesta aiheutuneen aineellisen vahingon arvioimisessa on otettava huomioon hoitoon ja potilaiden avustamiseen liittyvät kustannukset, tulonmene-

tykset sairauden ajalta, välittömästi menehtymisestä aiheutuvat aineelliset vahingot ja sellaiset aineelliset menetykset, joita tulonmenetyksen perusteella aiheutuu henkilöille, jotka olivat taloudellisesti riippuvaisia uhrista. Vastaajien mukaan kannekirjelmä ei kuitenkaan sisällä lainkaan tällaisia tietoja. Vastaajat väittävät lisäksi, etteivät sairastuneiden henkilöiden omaisten henkiset kärsimykset ole korvattavia vahinkoja (yhdistetyt asiat 169/83 ja 136/84, Leussink ym. v. komissio, tuomio 8.10.1986, Kok. 1986, s. 2801, 22 kohta), ja riitauttavat sen, että korvaus uhrin omasta henkisestä kärsimyksestä olisi siirrettävissä hänen oikeudensaajilleen. Vastaajina olevat toimielimet riitauttavat lopuksi kantajien vaatiman 10 prosentin suuruisen koron soveltamisen.

88 Komissio väittää vielä lisäksi, että käsiteltävänä olevassa asiassa pääasiallinen vastuu niistä vahingoista, joihin on vedottu, on jäsenvaltioilla, ja toteaa, että näin ollen mahdollisesti maksettavaksi määrättävän korvauksen määrää on vähennettävä vastaavasti.

3. Syy-yhteyden olemassaolo

89 Kantajat väittävät, että BSE:n ja Creutzfeldt-Jakobin taudin uuden muodon välinen yhteys on nykyään vahvistettu sekä lääketieteellisin ja tieteellisin argumentein että epidemiologisin argumentein. Kantajat huomauttavat lisäksi, että käsiteltävänä olevan asian osalta lääketieteellisten asiantuntijoiden kertomuksissa vahvistetaan kunkin menehtyneen uhrin diagnoosin osalta, että kyse oli varmasti Creutzfeldt-Jakobin taudin uudesta muodosta.

90 Kantajat korostavat, että BSE kuvailtiin ensimmäisen kerran Yhdistyneessä kuningaskunnassa vuoden 1986 marraskuussa, ja he täsmentävät, että kyseisen maan viranomaiset yksilöivät Creutzfeldt-Jakobin taudin uuden muodon 20.3.1996, johon mennessä Yhdistyneessä kuningaskunnassa oli havaittu 163 000 BSE-tapausta

ja 150 Creutzfeldt-Jakobin taudin uutta muotoa koskevaa tapausta. Ranskassa BSE tuli esille vuonna 1991, kun siellä ilmoitettiin viisi tapausta sellaisissa eläimissä, joita ei ollut tuotu Yhdistyneestä kuningaskunnasta mutta joiden tartunnan saaminen liittyi Yhdistyneestä kuningaskunnasta peräisin olevien lihajauhojen nauttimiseen. BSE vaikutti Manner-Euroopan maista voimakkaimmin Ranskassa, jossa 29.8.2002 mennessä oli ilmennyt 679 tapausta, ja vuoteen 2002 mennessä oli rekisteröity myös kuusi varmaa tai todennäköistä Creutzfeldt-Jakobin taudin uuteen muotoon liittyvää tapausta.

91 Kantajat toteavat, että arvioitaessa sitä aikaa, jonka kuluttajat ovat olleet alttiina BSE:n muodostamalle vaaralle, on otettava huomioon tämä kehitys, joka koskee kyseisen nautaeläintaudin vaikutusta Euroopan eri maissa, sekä Yhdistyneestä kuningaskunnasta peräisin olevien nautaeläinten ja nautaeläimistä saatujen tuotteiden liikkeet samoin kuin kuluttajien terveyden suojelua koskevan lainsäädännön kehitys tarkasteltavana ajanjaksona. Kantajat muistuttavat, että ensimmäisistä BSE:tä koskevista ennaltaehkäisevistä toimenpiteistä päätettiin Yhdistyneessä kuningaskunnassa vuonna 1989. Nämä toimenpiteet aiheuttivat kuitenkin kantajien mukaan sen, että Yhdistyneestä kuningaskunnasta peräisin olevien lihaluujauhojen tuonti Ranskaan kasvoi voimakkaasti. BSE:n vaikutukset laantuivat tämän jälkeen Yhdistyneessä kuningaskunnassa, kun taas kyseistä tautia alkoi ilmetä Manner-Euroopassa ja erityisesti Ranskassa vuodesta 1991 alkaen. Vuonna 1996 otettiin käyttöön Yhdistyneestä kuningaskunnasta peräisin olevia nautaeläimiä ja niistä saatuja tuotteita koskeva tuontikielto yhteisöön, ja Ranskassa poistettiin ravintoketjusta erikseen määritelty teuraselimiin liittyvä riskiaines. Kyseistä poistamista alettiin yhteisön laajuisesti soveltaa vasta vuonna 2000. Ranskaan tuotiin vuosina 1988–1996 Yhdistyneestä kuningaskunnasta 48 000 tonnia teuraselimiä, kun vastaava luku vuosina 1978–1987 oli 3 180 tonnia. Kantajat väittävät näiden toteamusten perusteella, että ranskalaiset kuluttajat olivat eniten alttiina BSE:n muodostamalle vaaralle vuoden 1988 heinäkuusta vuoteen 1996, koska suojatoimenpiteiden toteuttamiseen Yhdistyneessä kuningaskunnassa ja altistumisvaaran pienenemiseen kyseisessä maassa liittyi altistumisvaaran kasvu yhteisön muissa maissa kansallisten viranomaisten ja yhteisön viranomaisten passiivisuuden takia.

92 Kantajat toteavat täsmällisemmin, että useissa tieteellisissä lausunnoissa todettiin, että erikseen määritellyn riskiaineksen poistaminen ravintoketjusta oli hyödyllistä ja relevanttia ihmisten terveyden suojelun kannalta. Kantajat riitauttavat lisäksi väitteen siitä, että vahinko olisi aiheutunut sellaisten toimijoiden toiminnasta, jotka ovat harjoittaneet lainvastaista kauppaa nautaeläintuotteilla, koska tieteellisistä

lausunnoista ja lääketieteellisistä asiantuntijakertomuksista ilmenee kantajien mukaan, että kyseiset uhrit ovat saaneet tartunnan nautittuaan saastuneita kudoksia ennen kuin ne kiellettiin Ranskassa vuoden 1996 huhtikuussa ja näin ollen ennen kuin yleiset tuontikieltoa koskevat toimenpiteet, jotka liittyivät Yhdistyneestä kuningaskunnasta peräisin olevien nautaeläinten ja niistä saatujen tuotteiden kaupan pitämiseen, otettiin käyttöön.

93 Kantajat täsmentävät lopuksi, etteivät he katso, että komissio ja neuvosto olisivat yksinomaisessa vastuussa siitä, että heidän omaisensa saivat tartunnan. He toteavat, että Ranskan viranomaiset eivät toteuttaneet tarvittavia toimenpiteitä estääkseen ranskalaisten kuluttajien altistumista BSE:n muodostamalle vaaralle. Kantajat toteavat kuitenkin, että se, että jäsenvaltio on tehnyt virheitä, ei kuitenkaan sulje pois sitä, että yhteisö on myötävaikuttanut vahingon syntymiseen. Tällaisessa tilanteessa uhri voi vaatia jäsenvaltion vastuun toteamista kansallisissa tuomioistuimissa ja yhteisön vastuun toteamista yhteisöjen tuomioistuimissa (em. yhdistetyt asiat Kampffmeyer ym. v. ETY:n komissio).

94 Vastaajat väittävät, että kantajat eivät ole esittäneet näyttöä siitä, että sen toiminnan, josta vastaajia arvostellaan, ja väitetyn vahingon välillä olisi suora syy-yhteys.

95 Vastaajat väittävät, ettei kantajien toimittamien lääketieteellisten kertomusten perusteella ole mahdollista varmasti todeta, että se, että uhreihin on tarttunut BSE:n taudinaiheuttaja, olisi käsiteltävänä olevassa asiassa tapahtunut ravinnon nauttimisen yhteydessä. Kantajat eivät vastaavasti ole myöskään esittäneet tietoja tai näyttöä siitä, mitkä tuotteet täsmällisesti toimivat taudinaiheuttajan välittäjänä, eivätkä menehtyneiden henkilöiden kulutustottumuksista. Vastaajat huomauttavat erityisesti, että kantajat eivät ole esittäneet, aiheutuiko tartunta ranskalaisista tuotteista vai Yhdistyneestä kuningaskunnasta tuoduista tuotteista. Kun otetaan huomioon Yhdistyneen kuningaskunnan ulkopuolella laskettujen BSE-tapausten erittäin rajallinen määrä muun muassa Ranskassa (Ranskassa vahvistettiin vuosina 1988–1996 25 tapausta, kun vastaava luku Yhdistyneessä kuningaskunnassa oli 167 875), on vastaajien mukaan tilastollisesti hyvin epätodennäköistä, että

ranskalaiset taudin uhrit olisivat saaneet tartunnan nautittuaan ranskalaista lihaa, joka oli peräisin BSE:n saastuttamista eläimistä. On johdonmukaisempaa olettaa, että uhrit ovat nauttineet joko Ranskassa tai muualla Yhdistyneestä kuningaskunnasta lähtöisin olevaa lihaa, joka on saatu tartunnan 1980-luvulla saaneista eläimistä.

96 Vastaajat katsovat tältä osin, ettei käsiteltävänä olevassa asiassa ole mahdollista todeta suoraa syy-yhteyttä sen tieteellisen epävarmuuden takia, joka vielä vallitsee BSE:tä, Creutzfeldt-Jakobin taudin uutta muotoa ja näiden kahden taudin välistä yhteyttä koskevissa tutkimuksissa. Tieteellisen ohjauskomitean 10.12.1999 antaman lausunnon mukaan kyseiset epävarmuudet koskevat muun muassa Creutzfeldt-Jakobin taudin uuden muodon itämisajan – tai latentin vaiheen – enimmäiskestoa, joka voi mahdollisesti olla vuodesta yli 25 vuoteen, tartunnan aiheuttavaa vähimmäisannosta, taudinaiheuttajan täsmällistä luonnetta ja sitä tapaa, jolla infektio jakautuu tartunnan saaneen eläimen tai ihmisen eri kudosten välillä.

97 Vastaajat väittävät, että erityisesti Creutzfeldt-Jakobin taudin itämisajan keston takia ei ole mahdollista määrittää sitä ajankohtaa, jona menehtyneet henkilöt ovat voineet saada tartunnan (ks. tältä osin CSV:n BSE:tä käsittelevän alakomitean 7.11.1995 päivätty lausunto). Mahdottomuus määrittää tartunnan saamisen tarkka ajankohta estää sen tutkimisen, oliko vastaajina olevilla toimielimillä kyseisenä ajankohtana mahdollisuutta toteuttaa riittäviä suojatoimenpiteitä.

98 Komissio huomauttaa lisäksi, että kuten tilintarkastustuomioistuimen erityiskertomuksesta nro 14/2001 ilmenee, tietyt jäsenvaltiot olivat osoittaneet vastahakoisuutta saattaessaan yhteisön toimenpiteitä osaksi kansallista oikeuttaan, mikä viivästytti näin ollen kansanterveyden ja eläinten terveyden tehokkaan suojelun toteuttamista, eivätkä ne ole valvoneet yhteisön sääntöjen täytäntöönpanoa parhaalla mahdollisella tavalla.

B *Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta*

99 Vakiintuneesta oikeuskäytännöstä seuraa, että yhteisö on sopimussuhteen ulkopuolisessa vastuussa toimielintensä lainvastaisesta toiminnasta EY 288 artiklan toisessa kohdassa tarkoitetulla tavalla ainoastaan, jos kaikki seuraavat edellytykset täyttyvät: toimielinten moitittu toiminta on lainvastaista, vahinko on tosiasiassa syntynyt ja toiminnan ja väitetyn vahingon välillä on syy-yhteys (asia 26/81, Oleifici Mediterranei v. ETY, tuomio 29.9.1982, Kok. 1982, s. 3057, 16 kohta; asia T-175/94, International Procurement Services v. komissio, tuomio 11.7.1996, Kok. 1996, s. II-729, 44 kohta; asia T-336/94, Efisol v. komissio, tuomio 16.10.1996, Kok. 1996, s. II-1343, 30 kohta ja asia T-267/94, Oleifici Italiani v. komissio, tuomio 11.7.1997, Kok. 1997, s. II-1239, 20 kohta).

100 Ensimmäisen edellytyksen osalta oikeuskäytännössä edellytetään, että näytetään toteen sellaisen oikeussäännön riittävän ilmeinen rikkominen, jonka tarkoituksena on antaa oikeuksia yksityisille (asia C-352/98 P, Bergaderm ja Goupil v. komissio, tuomio 4.7.2000, Kok. 2000, s. I-5291, 42 kohta). Siltä osin kuin on kyse vaatimuksesta, jonka mukaan rikkomisen on oltava riittävän ilmeinen, ratkaisevana kriteerinä, jonka perusteella kyseisen vaatimuksen voidaan katsoa täyttyneen, on se, että yhteisön asianomainen toimielin on ilmeisesti ja vakavasti ylittänyt sen harkintavallalle asetetut rajat. Jos tällä toimielimellä on harkintavaltaa hyvin vähän tai ei ollenkaan, jo pelkän yhteisön oikeuden rikkomisen voidaan katsoa olevan riittävän ilmeinen rikkominen (asia C-312/00 P, komissio v. Camar ja Tico, tuomio 10.12.2002, Kok. 2002, s. I-11355, 54 kohta ja yhdistetyt asiat T-198/95, T-171/96, T-230/97, T-174/98 ja T-225/99, Comafrica ja Dole Fresh Fruit Europe v. komissio, tuomio 12.7.2001, Kok. 2001, s. II-1975, 134 kohta).

101 Silloin kun yksi näistä edellytyksistä jää täyttymättä, kanne on hylättävä kokonaisuudessaan, eikä muita edellytyksiä ole tarpeen tutkia (em. asia KYDEP v.

neuvosto ja komissio, tuomion 19 ja 81 kohta ja asia T-170/00, Förde-Reederei v. neuvosto ja komissio, tuomio 20.2.2002, Kok. 2002, s. II-515, 37 kohta).

102 Käsiteltävänä olevassa asiassa on ensiksi tutkittava, onko yhteisön toimielinten lainvastaiseksi väitetyn menettelyn ja kantajien esittämän vahingon välillä syy-yhteys.

103 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan EY 288 artiklan toisessa kohdassa tarkoitetun syy-yhteyden katsotaan olevan olemassa silloin, kun asianomaisen toimielimen menettelyn ja väitetyn vahingon välillä on välitön syy-seuraussuhde, ja kantajan on näytettävä tämä suhde toteen (asia 253/84, GAEC de la Ségaude v. neuvosto ja komissio, tuomio 15.1.1987, Kok. 1987, s. 123, 20 kohta; yhdistetyt asiat C-363/88 ja C-364/88, Finsider ym. v. komissio, tuomio 30.1.1992, Kok. 1992, s. I-359, 25 kohta ja em. asia Coldiretti ym. v. neuvosto ja komissio, tuomion 101 kohta).

104 Käsiteltävänä olevassa asiassa ne lainvastaiset toimet, joista kantajat arvostelevat neuvostoa ja komissiota, perustuvat olennaisilta osin siihen, että kyseisten toimielinten väitetään tuottamuksellisesti laiminlyöneen velvollisuuksiaan eläinten ja ihmisten terveyden alalla, ja siihen, että ne ovat antaneet sellaisia sääntöjä ja toteuttaneet sellaisia toimenpiteitä, jotka olivat riittämättömiä, vääriä, puutteellisia ja viivästyneitä, jotta niillä olisi voitu torjua BSE:stä ja Creutzfeldt-Jakobin taudin uudesta muodosta johtuvia vaaroja. Kantajat väittävät, että heidän kärsimänsä vahingot aiheutuvat suoraan siitä, että heidän perheenjäsenensä sairastuivat Creutzfeldt-Jakobin taudin uuteen muotoon ja menehtyivät siihen. Kantajat väittävät, että neuvostoa ja komissiota on – joskaan ei yksinomaisesti – pidettävä vastuussa tartunnasta.

105 Näin ollen on tutkittava, ovatko kantajat esittäneet todisteita tai muunlaista näyttöä ensinnäkin siitä, että heidän omaisensa sairastuivat Creutzfeldt-Jakobin taudin

uuteen muotoon ja että tämä tartunta aiheutui BSE-tartunnan saaneiden nautaeläinten lihan nauttimisesta, ja toisaalta siitä, että niiden toimien ja laiminlyöntien, joista vastaajia arvostellaan, voidaan katsoa olevan kyseisen sairastumisen taustalla.

106 Ensimmäisen kysymyksen eli kantajien omaisten kuolinsyyn osalta on ensinnäkin todettava, että kahdesta ryhmästä lääketieteellisiä asiantuntijakertomuksia – yhtäältä tribunal de grande instance de Paris'n pyynnöstä 1.10.2002, 13.4.2003, 20.5.2003 ja 6.6.2003 laaditut kertomukset ja toisaalta tribunal administratif de Paris'n pyynnöstä 29.1.2004 laaditut kertomukset – ilmenee, että Creutzfeldt-Jakobin taudin uusi muoto on kaikkien uhrien osalta diagnosoitu kiistattomasti ja nimenomaisesti ilman, että mikään vaihtoehtoinen diagnoosi olisi tullut kyseeseen. Mainituissa kertomuksissa todetaan lisäksi, että Creutzfeldt-Jakobin taudin uuden muodon todennäköisin tartuntatapa on tartunta suun kautta eli ravinnon nauttimisen yhteydessä saatu tartunta. Näin ollen ei ole mahdollista, että kyseessä olisi iatrogeeninen eli lääkehoidon yhteydessä tarttunut Creutzfeldt-Jakobin taudin uusi muoto. Kyseisissä kertomuksissa vahvistetaan täsmällisemmin, että kyse oli ihmisiin tarttuneista, BSE-perusteisista infektioista.

107 Lisäksi on huomattava, että tieteellisissä piireissä on yleisesti hyväksytty, että Creutzfeldt-Jakobin taudin uuden muodon taustalla on BSE:n taudinaiheuttajan aiheuttama tartunta. Vastaajat ovat itse myöntäneet, että oli tieteellisesti osoitettu, että BSE:llä ja Creutzfeldt-Jakobin taudin uudella muodolla on samoja fyysisiä, kemiallisia ja biologisia ominaispiirteitä. Vastaavasti tieteellisen ohjauskomitean 10.12.1999 antamassa lausunnossa, joka koskee BSE:n ihmisille ravinnonsaannin yhteydessä aiheuttamaa vaaraa (ks. edellä 48 kohta), todetaan, että on tieteellisesti osoitettu, että BSE:llä ja Creutzfeldt-Jakobin taudilla on hyvin todennäköisesti sama taudinaiheuttaja, ja esitetään se johtopäätös, että taudin saaneet ihmiset ovat luultavasti saaneet tartunnan nautittuaan suun kautta BSE:n saastuttamaa ravintoa. Lopuksi on todettava, että päätöksen 2000/418 johdanto-osassa todetaan, että "todisteita, joiden mukaan BSE:n taudinaiheuttaja on identtinen [Creutzfeldt-Jakobin taudin uuden muodon] taudinaiheuttajan kanssa, saadaan koko ajan lisää".

108 Edellä esitetyn huomioon ottaen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että on riittävällä tavalla näytetty toteen, että kantajien omaiset menehtyivät Creutzfeldt-Jakobin taudin uuteen muotoon ja että kyseinen sairaus oli seurausta BSE:n saastuttamien nautaeläinten lihan nauttimisesta.

109 Toinen kysymys koskee sitä, voidaanko niiden toimien ja laiminlyöntien, joista vastaajia moititaan, katsoa olevan sen taustalla, että kantajien menehtyneet perheenjäsenet saivat kyseisen tartunnan, ja kantajat väittävät tältä osin pääasiallisesti, etteivät neuvosto ja komissio toteuttaneet asianmukaisena hetkenä sellaisia asianmukaisia toimenpiteitä, joita tarvittiin BSE-kriisin kansanterveyteen kohdistuvan vaaran torjumiseksi. Kyseisten toimielinten on näin ollen katsottava olevan vastuussa siitä, etteivät ne ole estäneet BSE:n leviämistä – joka on tapahtunut siten, että tauti on siirtynyt Yhdistyneessä kuningaskunnassa, jossa tauti havaittiin, sijaitsevasta karjasta muissa jäsenvaltioissa oleviin karjoihin –, ja sitä, että kyseinen tauti siirtyy Creutzfeldt-Jakobin taudin uudessa muodossa ihmisiin.

110 Kun tätä kysymystä tutkitaan, on ensiksi tarkasteltava niitä ajankohtia, joina taudin uhrit saivat tartunnan, ja taudin itämisaikaa, sekä sen jälkeen tarkistettava, onko todettujen vahinkojen ja sellaisten erilaisten lainvastaisiksi väitettyjen menettelyiden, joista neuvostoa ja komissiota konkreettisesti moititaan, välillä syy-yhteys.

111 Joka tapauksessa on palautettava mieliin, että mahdollisuus siitä, että BSE tarttuisi ihmisiin, näytettiin tieteellisesti toteen vasta vuoden 1996 maaliskuussa, jolloin SEAC julkaisi BSE:n ja Creutzfeldt-Jakobin taudin uuden muodon välistä todennäköistä yhteyttä koskevan tiedonantonsa. Kuten vastaajat huomauttavat, niiden toimintaa on arvioitava ottaen huomioon se tieteellisen tiedon taso, joka kyseisenä aikana vallitsi, sekä tuolloin edellytetyn varovaisuuden ja ennalta varautumisen aste.

1. Ajankohdat, joina taudin uhrit saivat tartunnan, ja taudin itämisaika

112 Oikeudenkäyntiasiakirjoista ilmenee, ettei niitä ajankohtia, joina kantajien perheenjäsenet saivat tartunnan, voida määrittää tarkasti. Kantajat väittävät tältä osin, että

ranskalaiset kuluttajat altistuivat BSE:n aiheuttamalle vaaralle pääasiallisesti ajanjaksona, joka alkoi vuoden 1988 heinäkuussa – jolloin Yhdistyneen kuningaskunnan viranomaiset toteuttivat ensimmäiset BSE:tä koskevat suojatoimenpiteet – ja päättyi vuoden 1996 maalis- tai huhtikuussa, jolloin yhteisö otti käyttöön Yhdistyneestä kuningaskunnasta peräisin olevia, nautaeläimistä saatuja tuotteita ja lihaluujauhoa koskevan tuontikiellon ja kun Ranska kielsi erikseen määritellyn riskiaineksen käytön (ks. edellä oleva 91 kohta). Kantajat ovat todenneet erityisesti, että heidän omaisensa saivat tartunnan viimeistään vuonna 1996 (ks. edellä 92 kohta). On myös huomautettava, että tribunal de grande instance de Paris'n ja tribunal administratif de Paris'n nimeämien asiantuntijoiden kertomuksissa todetaan ensiksi, että ajankohtia, jolloin kantajien menehtyneet perheenjäsenet saivat tartunnan, ei voitu määrittää tarkasti mutta että tartunnan todennäköinen ajankohta oli vuosien 1980 ja 1996 välillä.

113 Tältä osin on todettava, että Creutzfeldt-Jakobin taudille ominainen piirre on sen pitkä itämisaika. Tieteellisen ohjauskomitean 10.12.1999 antamassa lausunnossa (ks. edellä 48 kohta), joka koskee BSE:n ihmisille ravinnonsaannin yhteydessä aiheuttamaa vaaraa, todetaan, että taudin itämisajan kestoa ei tunneta, mutta täsmennetään, että se voi kestää muutamasta vuodesta aina yli 25 vuoteen. Kantajat itse ovat todenneet, että tarttuville spongiformisille enkefalopatioille on ominaista pitkä latentti vaihe, jolloin yksilössä ei voida havaita tartuntaa ja joka ihmisen osalta voi kestää jopa 30 vuotta (ks. kannekirjelmän 103 kohta). Tribunal de grande instance de Paris'n ja tribunal administratif de Paris'n pyynnöstä laadituissa asiantuntijakertomuksissa todetaan lopuksi, että "pitkää itämisaikaa koskevien lääketieteellisten tietojen ja mallintamisten perusteella voidaan todeta, että BSE:n taudinaiheuttajalle tapahtuvasta altistumisesta voi kulua 15–20 vuotta siihen, kun taudin uusi muoto ilmenee ihmisessä", ja täsmennetään, että "olipa kyse mistä Creutzfeldt-Jakobin taudin muodosta ja alkuperästä tahansa, kyse on taudista, jonka itämisaika on hyvin pitkä (useita vuosia)", että "taudin itämisajan pituus vaihtelee tapauksesta riippuen" ja että "myös [BSE:hen] liittyvälle muodolle ominainen piirre on taudin tällainen kehittyminen". Lopuksi on palautettava mieliin, että myös BSE:n, joka on Creutzfeldt-Jakobin taudin uuden muodon tartunnan taustalla, itämisajan pituus voi nautaeläimissä olla useita vuosia. Tieteellisen ohjauskomitean 10.12.1999 antaman lausunnon mukaan BSE:n itämisaika on keskimäärin viisi vuotta, ja useimmissa tapauksissa se on neljästä kuuteen vuotta.

114 Edellä esitettyjen toteamusten perusteella on tehtävä se päätelmä, että käsiteltävänä olevassa asiassa Creutzfeldt-Jakobin taudin uuden muodon taudinaiheuttaja on voinut tarttua kantajien perheenjäseniin, jotka ovat sairastuneet kyseiseen tautiin, paitsi vuosina 1988–1996, kuten kantajat väittävät, myös ennen vuotta 1988. On kuitenkin muistettava ensinnäkin, että on yleisesti tunnustettu seikka, että mahdollisuus siitä, että BSE voisi tarttua ihmiseen, hyväksyttiin tieteellisesti vasta vuonna 1996. Toiseksi on todettava, että kuten tieteellisen ohjauskomitean 10.12.1999 antamassa lausunnossa todetaan (ks. edellä 48 kohta), BSE on uusi tauti, jota alkoi esiintyä Yhdistyneessä kuningaskunnassa luultavasti vuosien 1980 ja 1985 välisenä aikana mutta joka tunnistettiin ja kuvailtiin vasta vuoden 1986 marraskuussa. Tässä asiassa kyseessä olevat tautiin menehtyneet henkilöt ovat näin ollen hyvinkin voineet saada taudin ajankohtana, jolloin tieteellisillä piireillä ei juurikaan ollut tietoa BSE:hen liittyvistä vaaroista ja erityisesti sellaisista vaaroista, jotka kohdistuvat ihmisten terveyteen.

115 Erityisesti on todettava, että koska kyseinen tartunta on voinut tapahtua ennen vuotta 1988, ei voida katsoa toteen näytetyksi, että ne lainvastaisiksi väitetyt menettelyt, joista kantajat moittivat neuvostoa ja komissiota ja jotka ovat ajallisesti toteutuneet edellä mainitun ajankohdan jälkeen, ovat suoraan ja välittömästi niiden vahinkojen taustalla, joista kantajat vaativat korvausta.

2. Väitettyjen vahinkojen ja niiden menettelyiden, joista neuvostoa ja komissiota moititaan, välisen syy-yhteyden olemassaolo

116 Kantajien kaksi perustavanlaatuista moitetta, jotka liittyvät siihen tapaan, jolla neuvosto ja komissio ovat hallinnoineet BSE:tä ja Creutzfeldt-Jakobin taudin uutta muotoa, koskevat yhtäältä sitä, että kyseiset toimielimet ovat viivytelleet lihaluujauhojen käytön kieltämisessä tuotantoeläinten ravinnossa, mikä kantajien mukaan on aiheuttanut BSE:n leviämisen Yhdistyneen kuningaskunnan ulkopuolelle, ja toisaalta sitä, että ne ovat viivytelleet erikseen määritellyn riskiaineksen poistamisessa ravintoketjusta, mikä puolestaan on sen taustalla, että Creutzfeldt-Jakobin taudin uusi muoto on tarttunut ihmisiin. Kantajat mainitsevat myös muita vastaajien menettelyitä, joiden he katsovat merkitsevän ilmeistä arviointivirhettä, minkä lisäksi he syyttävät vastaajina olevia toimielimiä harkintavallan väärinkäytöstä ja luottamuksensuojan ja hyvän hallinnon periaatteiden loukkaamisesta.

a) Väitetty viivyttely lihaluujauhojen kieltämisessä

117 Kantajat esittävät, että BSE on levinnyt Manner-Eurooppaan ja erityisesti Ranskaan varsinkin sen takia, että tuotantoeläinten ravintona on käytetty Yhdistyneestä kuningaskunnasta tuotuja saastuneita lihaluujauhoja. Kantajat huomauttavat, että kyseisen maan viranomaiset kielsivät vuonna 1988 märehtijöiden ruokinnan märehtijöistä saaduilla jauhoilla mutta että kyseiset viranomaiset eivät kieltäneet tällaisten jauhojen vientiä muihin jäsenvaltioihin. Tämä aiheutti kantajien mukaan sen, että Yhdistyneestä kuningaskunnasta Ranskaan tuotujen saastuneiden jauhojen määrä kasvoi huomattavasti. Se, että kyseisiä jauhoja käytettiin ranskalaisen nautakarjan ravintona, aiheutti puolestaan sen, että BSE:tä alkoi esiintyä kyseisessä maassa. Kantajat toteavat, että vastaajat kielsivät märehtijöiden kudoksista saatujen lihaluujauhojen käytön märehtijöiden ravinnossa vasta vuoden 1994 kesäkuussa tekemällä päätöksen 94/381. Kantajat toteavat lisäksi, ettei kyseisellä päätöksellä käyttöön otettu lihaluujauhojen käyttöä koskeva osittainen kielto estänyt nautaeläinten altistumista taudinaiheuttajalle ristiinsaastumisen takia. Kantajat ovat istunnossa täsmentäneet, että koska ihmisten altistuminen Creutzfeldt-Jakobin taudin uudelle muodolle liittyi BSE:n leviämiseen, vastaajien mainituilla lainvastaisiksi väitetyillä menettelyillä, jotka liittyivät kyseisen nautaeläintaudin hallinnointiin, oli vaikutuksia ihmisten terveyteen kohdistuviin vaaroihin.

118 Aluksi on todettava, että vaikka BSE:n tarkkaa alkuperää ei täysin tunneta, kyseistä tautia koskevat tieteelliset tutkimukset osoittavat, että – lukuun ottamatta vähäistä määrää tapauksia, joissa tauti siirtyy emästä jälkeläiseen (alle 10 prosenttia) – BSE hyvin luultavasti aiheutuu taudinaiheuttajaa sisältävän lihaluujauhon nauttimisesta. Kuten päätöksessä 94/381 todetaan, BSE:n esiintymisen karjassa arvioidaan olevan peräisin kutkataudin aiheuttajan ja myöhemmin BSE:n aiheuttajan sisältävistä märehtijöiden valkuaisaineista, joita ei ole käsitelty riittävästi tartunnan aiheuttajien inaktivoimiseksi. Tästä seuraa, että kyseisen taudin leviämisen torjumisen kannalta oli erityisesti tarpeen estää se, että BSE:n taudinaiheuttajaa sisältäviä kudoksia pääsisi eläinten ravintoketjuun.

119 On todettava, että vaikka Yhdistyneen kuningaskunnan viranomaiset vuoden 1988 heinäkuussa kielsivät alueellaan toimivia kasvattajia ruokkimasta märehtijöitä märehtijöistä saatuja valkuaisaineita sisältävillä lihaluujauhoilla, vastaajat eivät alkuun toteuttaneet vastaavankaltaisia toimenpiteitä yhteisön tasolla. Kuten kantajat toteavat, vastaajat kielsivät vasta vuoden 1994 kesäkuussa nisäkäsperäisten valkuaisaineiden käytön märehtijöiden ravinnossa koko yhteisössä tekemällä päätöksen 94/381. Vastaavasti lihaluujauhojen vienti Yhdistyneestä kuningaskunnasta muihin jäsenvaltioihin kiellettiin nimenomaisesti vasta vuonna 1996 päätöksellä 96/239.

120 On selvää, etteivät taudin ominaispiirteet ja erityisesti sen tarttumisen syyt olleet kyseisenä aikana täysin tiedossa. Vastaavasti ennen vuotta 1994 BSE:n vaikutukset muualla kuin Yhdistyneessä kuningaskunnassa – ja vähemmässä määrin Irlannissa – olivat huomattavan vähäisiä. Vuosina 1988–1994 BSE:tä havaittiin Manner-Euroopassa ainoastaan Saksassa (4 tapausta), Tanskassa (1 tapaus), Ranskassa (10 tapausta), Italiassa (2 tapausta) ja Portugalissa (18 tapausta).

121 Joka tapauksessa on todettava, että kuten sellaisesta selvityksestä, jonka komissio vuoden 1996 syyskuussa antoi vastauksena parlamentin tutkintavaliokunnan esittämiin kysymyksiin, vuonna 1991 kaikki jäsenvaltiot olivat komission tältä osin antamia suosituksia noudattaen jo toteuttaneet kansallisia toimenpiteitä, joilla kiellettiin Yhdistyneestä kuningaskunnasta lähtöisin olevien lihaluujauhojen maahantuonti.

122 Vastaavasti seitsemän jäsenvaltiota toteutti vuosina 1989–1990 toimenpiteitä, joilla kiellettiin nisäkkäiden kudoksista saatujen valkuaisaineiden käyttö märehtijöiden ravinnossa. Erityisesti on todettava, että Ranskan tasavalta kielsi vuoden 1990 heinäkuussa nisäkäsperäisten valkuaisaineiden käytön nautaeläinten ravinnossa. Tiettyjen eläinperäisten valkuaisaineiden käytön kieltämisestä nautaeläinten ravinnossa ja niille tarkoitetun ravinnon valmistuksessa 24.7.1990 annetun asetuksen (JORF 11.8.1990, s. 9837) 1 §:ssä, sellaisena kuin se on muutettuna 26.9.1990 annetun asetuksen (JORF 7.10.1990, s. 12162) 1 §:llä, todetaan, että "eläinperäisten luujauhojen ja valkuaisaineiden käyttö nautaeläinten ravinnossa tai niille tarkoitetun

ravinnon valmistuksessa on kiellettyä lukuun ottamatta maitotuotteista, siipikarjasta, munatuotteista, kaloista tai merieläimistä saatuja luujauhoja ja valkuaisaineita, silloin kun viimeksi mainitut kerätään, käsitellään ja varastoidaan erillään muista".

123 Vastaajat ovat lisäksi vuodesta 1994 alkaen ryhtyneet vaiheittain toteuttamaan strategiaa, jonka tarkoituksena on nimenomaisesti estää koko yhteisössä se, että kudoksia, jotka saattavat sisältää BSE:n taudinaiheuttajia, pääsisi eläinten ravintoketjuun. Näistä toimenpiteistä on korostettava päätöstä 94/381, jolla kielletään koko yhteisössä nisäkäsperäisten valkuaisaineiden käyttö märehtijöiden ruokinnassa, varustettuna kuitenkin sellaisella mahdollisuudella, että tapauskohtaisesti on mahdollista antaa lupa märehtijöiden ruokkimiseen muista lajeista kuin märehtijöistä saaduilla valkuaisaineilla.

124 Kantajat väittävät kuitenkin, että kyseiset säännökset olivat riittämättömiä erityisesti sen takia, että päätöksellä 94/381 kiellettiin nisäkäsperäisten valkuaisaineiden käyttö märehtijöiden ruokinnassa mutta ei muiden tuotantoeläinten ja erityisesti porsaiden ja siipikarjan ruokinnassa. Kantajien mukaan tämä osittainen kielto on myöhemmin osoittautunut ristiinsaastumisen ja siten myös BSE:n leviämisen aiheuttajaksi.

125 Tältä osin on todettava, että täydellinen kielto, joka koski eläinvalkuaisten käyttöä kaikkien tuotantoeläinten ruokinnassa, annettiin koko yhteisön osalta vasta päätöksellä 2000/766, joka tuli voimaan 1.1.2001. Joka tapauksessa on todettava, että kyseisen päätöksen tekeminen tuli tarpeelliseksi, koska lihaluujauhoja koskevien yhteisön sääntöjen täytäntöönpanossa oli useissa jäsenvaltioissa ilmennyt järjestelmällisiä puutteita (ks. päätöksen 2000/766 johdanto-osan neljäs, viides ja kuudes perustelukappale).

126 Kuten tilintarkastustuomioistuimen erityiskertomuksesta nro 14/2001 (ks. edellä 31 kohta) nimittäin ilmenee, useimmat jäsenvaltiot, mukaan lukien Ranskan tasavalta, sietivät rehun tietynasteista saastumista, vaikka yhteisön lainsäädännössä ei säädetä tällaisesta sietomarginaalista. Vastaavasti komission elintarvike- ja eläinlääkintätoimiston (FVO) vuosina 1998–2000 suorittamissa tarkastuksissa kävi useimpien jäsenvaltioiden osalta ilmi puutteita kyseisten jauhojen kauppaan kohdistuvassa valvonnassa. FVO:n tarkastuksissa ilmeni myös, ettei rehuteollisuus ollut ponnistellut riittävästi välttääkseen lihaluujauhoa sisältävän nautojen rehun saastumista ja että lihaluujauhoa sisältävissä rehuissa ei aina – esimerkiksi Ranskassa – ole ollut asianmukaisia merkintöjä. Näiden laiminlyöntien vuoksi maanviljelijät ovat epähuomiossa syöttäneet karjalle mahdollisesti saastunutta rehua (ks. tilintarkastustuomioistuimen erityiskertomus nro 14/2001, 33 kohta).

127 Näin ollen on todettava, ettei tässä asiassa ole näytetty toteen, että se tapa, jolla vastaajat hallinnoivat ongelmia, jotka liittyivät lihaluujauhon käyttöön tuotantoeläinten, märehtijät mukaan lukien, ruokinnassa, olisi ollut ratkaiseva syy sille, että BSE levisi Yhdistyneen kuningaskunnan ulkopuolelle ja erityisesti Ranskaan, ja näin ollen myös sille, että kantajien perheenjäsenet sairastuivat Creutzfeldt-Jakobin taudin uuteen muotoon. Kun otetaan huomioon sekä sellaiset toimenpiteet, joita useat jäsenvaltiot – Ranska niiden joukossa – toteuttivat kieltääkseen Yhdistyneestä kuningaskunnasta lähtöisin olevien lihaluujauhojen maahantuonnin ja nisäkkäiden kudoksista saatujen valkuaisaineiden käytön märehtijöiden ruokinnassa, että ne puutteet, joita ilmeni sen osalta, miten kansalliset viranomaiset ja yksityiset toimijat panivat yhteisön sääntöjä täytäntöön, ensimmäisen oikeusasteen ei katso toteen näytetyksi sitä, että väitettyjä vahinkoja ei olisi aiheutunut, jos komissio ja neuvosto olisivat toteuttaneet – tai toteuttaneet aikaisemmin – ne toimenpiteet, joita kantajat väittävät niiden jättäneen toteuttamatta. Näin ollen ei varsinkaan ole näytetty toteen myöskään sitä, että kantajien tältä osin osoittamia menettelyitä voitaisiin pitää varmana ja suorana syynä sille, että kantajien perheenjäsenet saivat Creutzfeldt-Jakobin taudin uuden muodon tartunnan.

b) Väitetty viivyttely erikseen määritellyn riskiaineksen kieltämisessä

128 Kantajat väittävät pääasiallisesti, että erikseen määritellyn riskiaineksen käyttöä koskeva kielto on tärkein suojatoimenpide torjuttaessa sitä vaaraa, jota Creutzfeldt-Jakobin taudin uusi muoto merkitsee ihmisten terveydelle, koska kyseinen riskiaines on ihmisen kannalta pääasiallinen saastumisen lähde. Kantajat huomauttavat, että vaikka useissa tieteellisissä lausunnoissa voimakkaasti suositeltiin vuodesta 1989 alkaen tällaista toimenpidettä, vastaajat toteuttivat sen huomattavalla viipeellä. Kiellosta käyttää kaikenlaisia erikseen määriteltyjä riskiaineksia päätettiin vasta vuonna 1997 päätöksellä 97/534. Kantajat toteavat lisäksi, että vaikka kyseisen päätöksen oli tarkoitus tulla voimaan 1.1.1998, komissio ja neuvosto lykkäsivät sen voimaantuloa useaan otteeseen yhteensä lähes kolmella vuodella. Näin ollen kyseinen kielto tuli koko yhteisössä voimaan vasta 1.10.2000 päätöksen 2000/418 tekemisen jälkeen.

129 Aluksi on todettava, että toisin kuin kantajat tuntuvat esittävän, tieteellisen ohjauskomitean 27.11.1989 antamassa lausunnossa todettiin, ettei tuohon aikaan ollut olemassa näyttöä siitä, että eläinten spongiformiset enkefalopatiat voisivat siirtyä ihmiseen, vaikka lausunnossa huomautettiinkin, ettei voitu sulkea pois sitä, että paljon taudinaiheuttajia sisältävät kudokset saattaisivat merkitä ihmisten terveyteen kohdistuvaa vähäistä vaaraa. Eläinlääketieteellinen komitea suositti tässä tilanteessa yksinomaan sitä, että ihmisten ravintoketjusta poistettaisiin tietyt erikseen määritellyt sellaisista nautaeläimistä saadut osat (aivot, selkäytimet, kateenkorvat, tonsillat, pernat ja suolet), jotka olivat lähtöisin maista, joihin BSE oli levinnyt.

130 Tältä osin on muistettava, että vuoteen 1989 saakka BSE-tapauksia havaittiin vain Yhdistyneessä kuningaskunnassa. Tämän jälkeenkin, eli vuosina 1989–1996, valtava enemmistö BSE-tapauksista havaittiin nimenomaisesti kyseisessä maassa. Yhdistynyt kuningaskunta totesi kyseisenä ajanjaksona nimittäin 165 402 BSE-tapausta. Irlannissa havaittiin puolestaan ainoastaan 189 tapausta. Kyseisenä ajanjaksona

Ranskassa todettiin ainoastaan 25 BSE-tapausta ja muissa Manner-Euroopan jäsenvaltioissa myös hyvin pieni määrä tapauksia (eli 64 tapausta Portugalissa, 4 tapausta Saksassa, 2 tapausta Italiassa ja 1 tapaus Tanskassa).

131 Vastaajat toteuttivat vuodesta 1989 alkaen ensimmäisen joukon toimenpiteitä, joiden tarkoituksena oli estää BSE:n leviäminen Yhdistyneestä kuningaskunnasta käsin, ottamalla käyttöön muun muassa tiettyjä rajoituksia, jotka koskivat kyseisestä maasta lähtöisin olevia nautaeläimiä koskevaa jäsenvaltioiden välistä kauppaa (ks. erityisesti päätökset 89/469, 90/59 ja 90/261). Vuoden 1990 huhtikuussa komissio teki päätöksen 90/200, jolla kiellettiin Yhdistyneestä kuningaskunnasta – joka tuolloin oli ainoa maa, jossa BSE:tä oli havaittu – lähtöisin olevien sellaisten aivojen, selkäydinten, kateenkorvien, tonsillojen, pernojen ja suolten lähettäminen kyseisestä maasta, jotka olivat peräisin nautaeläimistä, jotka teurastettaessa olivat yli kuuden kuukauden ikäisiä.

132 Kantajat moittivat vastaajia kuitenkin siitä, etteivät ne kyseisenä ajankohtana antaneet ennalta määritellyn riskiaineksen käyttöä koskevaa yleistä, koko yhteisön aluetta koskevaa kieltoa, ja katsovat, että tämä toimimatta jättäminen on heidän omaistensa sairastumisen taustalla.

133 Eläinten ja ihmisten terveyttä koskevan alan kaltaisella alalla tietyn menettelyn ja vahingon välisen syy-yhteyden olemassaolo on vahvistettava ottamalla lähtökohdaksi tarkastelu, joka koskee sitä, minkälaisia toimia toimielimiltä voitiin vaatia, kun otetaan huomioon kyseisen ajankohdan tieteellisen tiedon taso. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa tältä osin, ettei mahdollisuutta siitä, että BSE siirtyisi ihmiseen, ollut tieteellisesti vahvistettu ennen vuoden 1996 maaliskuuta (ks. edellä 8, 9 ja 111 kohta). Vastaavasti on todettava, etteivät yhteisön tieteelliset ja eläinlääketieteelliset komiteat suosittaneet ennen vuoden 1996 lokakuuta sitä, että koko yhteisön alueella kiellettäisiin yleisesti erikseen määritellyn riskiaineksen käyttö, koska kyseistä ainesta koskevia toimenpiteitä pidettiin tarpeellisina ainoastaan Yhdistyneessä kuningaskunnassa. Vastaajia ei näin ollen voida vuotta 1996 edeltävän ajan osalta syyttää siitä, etteivät ne kokonaan kieltäneet erikseen määritellyn riskiaineksen käyttöä koko yhteisössä.

134 Lisäksi on todettava, että syy-yhteyden olemassaolo edellyttää sitä, että menettely, jota moititaan, on väitetyn vahingon varma ja välitön syy ja että sellaisissa tapauksissa, joista on kyse nyt käsiteltävänä olevassa asiassa, jossa menettely, jonka väitetään aiheuttaneen kyseisen vahingon, perustuu itse asiassa toimimatta jättämiseen, on erityisen tarpeellista varmistua siitä, että moitittu toimimatta jättäminen on tosiasiassa aiheuttanut kyseisen vahingon ja ettei kyseistä vahinkoa ole voinut aiheuttaa muu menettely kuin se, josta vastaajina olevia toimielimiä syytetään.

135 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, ettei käsiteltävänä olevassa asiassa ole saatu tällaista varmuutta.

136 Näin ollen ei riittävällä varmuudella voida todeta sitä, että vaikka vastaajina olevat toimielimet olisivat aikaisemmin antaneet erikseen määritellyn riskiaineksen käyttöä koskevan täysimääräisen kiellon, kantajien perheenjäsenet eivät olisi sairastuneet. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa tältä osin myös, että tässä tapauksessa vastaajina olevien toimielinten toteuttamien normatiivisten toimenpiteiden tehokkuus riippui erityisesti jäsenvaltioiden toiminnasta ja että jäsenvaltiot eivät ole valvoneet riittävän tehokkaasti eläinlääketieteellisten normien tarkkaa noudattamista (ks. jäljempänä144 kohta).

137 Vastaavasti on huomattava, että kuten tieteellisen ohjauskomitean 10.12.1999 päivätyssä lausunnossa todetaan (ks. edellä 48 kohta), vaikka erikseen määritelty riskiaines tuntuu selvästi olevan pääasiallisin Creutzfeldt-Jakobin taudin uuden muodon taudinaiheuttajien lähde, "ihanteellinen" kuluttajien suojelun taso kyseistä tautia vastaan edellyttäisi sitä, ettei ihmisten ravintoketjussa olisi lainkaan BSE-tartunnan saaneita eläimiä, ja että erikseen määritellyn riskiaineksen poistaminen merkitsee tältä osin ainoastaan "toista suojelun tasoa". Tieteellinen ohjauskomitea nimittäin huomauttaa, ettei ole varmaa tietoa siitä, minkälainen vähimmäisannos BSE:n saastuttamaa ainesta tarvitaan siihen, että tauti tarttuu ihmiseen, tai siitä, kuinka kyseinen tauti jakautuu eläimen eri kudosten välillä, ja esittää johtopäätöksenä, että kaikenlaista ihmisen altistumista kyseiselle taudinaiheuttajalle on näin ollen vältettävä.

138 Edellä esitetty huomioon ottaen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että vaikka varhain annettu koko yhteisöä koskeva sellainen täydellinen kielto käyttää erikseen määriteltyä riskiainesta, jota olisi sovellettu tiukasti ja tehokkaasti kaikissa jäsenvaltioissa, olisi voinut – jos siitä olisi päätetty aikaisemmin – vähentää vaaraa siitä, että eurooppalaiset kuluttajat saavat Creutzfeldt-Jakobin taudin uuden muodon tartunnan, ei kuitenkaan ole mahdollista riittävällä varmuudella todeta, että se, että vastaajina olevat toimielimet olisivat tässä tapauksessa antaneet tällaisen kiellon, olisi estänyt sen, että kantajien perheenjäsenet saivat tartunnan. Joka tapauksessa on todettava, että kun otetaan huomioon muun muassa ne todennäköiset ajankohdat, joina kyseiset henkilöt saivat tartunnan, ja BSE:n ja Creutzfeldt-Jakobin taudin uuden muodon itämisajat (ks. edellä 112–114 kohta), se, että tällainen toimenpide olisi ollut tehokas, olisi edellyttänyt sen toteuttamista ei ainoastaan ennen vuotta 1996, jolloin mahdollisuus BSE:n tarttumisesta ihmiseen tunnustettiin tieteellisesti, vaan jopa ennen vuotta 1990, jolloin Manner-Euroopassa havaittiin ensimmäinen BSE-tapaus, tai jopa ennen vuotta 1986, jolloin kyseinen tauti tunnistettiin ja kuvailtiin ensimmäisen kerran Yhdistyneessä kuningaskunnassa. Näin ollen on todettava, että kuten edellä 133 kohdassa on esitetty, vastaajia ei voida syyttää siitä, etteivät ne ennen vuotta 1996 kokonaan kieltäneet erikseen määritellyn riskiaineksen käyttöä koko yhteisössä.

139 Kantajat ovat vedonneet viivästyksiin, joihin he katsovat vastaajien syyllistyneen siltä osin kuin on kyse erikseen määritellyn riskiaineksen käyttöä koskevien toimenpiteiden toteuttamisesta vuosina 1997–2000, ja tältä osin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa, ettei kyseisillä moitteilla ole merkitystä tämän asian kannalta. On nimittäin todettava, että kantajien itsensäkin mukaan heidän omaisensa saivat Creutzfeldt-Jakobin taudin uuden muodon tartunnan viimeistään vuonna 1996 (ks. edellä 92 kohta). Vastaavasti tribunal de grande instance de Paris'n ja tribunal administratif de Paris'n nimeämien asiantuntijoiden kertomuksissa todettiin, että kantajien menehtyneet perheenjäsenet saivat tartunnan todennäköisesti ennen vuotta 1996 (ks. edellä 112 kohta). Näin ollen sellaisten väitettyjen lainvastaisuuksien, joihin kantajat katsovat vastaajien syyllistyneen vuoden 1996 jälkeen, ei voida katsoa aiheuttaneen niitä vahinkoja, joihin käsiteltävänä olevassa asiassa on vedottu.

140 Edellä esitetyt näkökohdat huomioon ottaen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, ettei sitä toimintaa, josta kantajat syyttävät vastaajina olevia toimielimiä ja joka koskee erikseen määritellyn riskiaineksen kieltämistä, voida pitää niiden vahinkojen varmana ja välittömänä syynä, joihin käsiteltävänä olevassa asiassa on vedottu.

c) Muut toimet, joista neuvostoa ja komissiota moititaan

141 Sen lisäksi, että kantajat ovat vedonneet sellaisiin edellä tarkasteltuihin väitettyihin lainvastaisuuksiin, jotka koskevat lihaluujauhojen ja erikseen määritellyn riskiaineksen hallinnointia, kantajat esittävät myös useita muita moitteita, jotka liittyvät vastaajien toimintaan BSE:n ja Creutzfeldt-Jakobin taudin uuden muodon torjumisessa. Kantajat katsovat erityisesti, että vastaajat ovat tehneet ilmeisiä arviointivirheitä hallinnoidessaan kyseisiin tauteihin liittyviä riskejä. Kantajat syyttävät vastaajia myös harkintavallan väärinkäytöstä sillä perusteella, että nämä ovat kantajien mukaan naudanliha-alaa ja -markkinoita suojellakseen yrittäneet vaikuttaa jäsenvaltioihin siten, etteivät nämä toteuttaisi yksipuolisia suojatoimenpiteitä BSE:n aiheuttamien vaarojen osalta. Kantajat vetoavat lopuksi luottamuksensuojan ja hyvän hallinnon periaatteiden loukkaamiseen muun muassa sillä perusteella, että komission yksiköt toimivat epäjärjestelmällisesti ja että BSE:tä koskevissa yhteisön eläinlääketieteellisissä tarkastuksissa ilmeni puutteita ja vajavaisuuksia ja että myös jäsenvaltioiden suorittamien eläinlääketieteellisten tarkastusten valvonnassa esiintyi laiminlyöntejä.

142 On kuitenkin todettava, etteivät kantajat ole millään tavalla osoittaneet sellaisen syy-seuraussuhteen olemassaoloa, joka konkreettisesti vallitsisi väitettyjen sääntöjenvastaisuuksien ja tässä asiassa kyseessä olevien sellaisten vahinkojen välillä, jotka, kuten on todettu, johtuvat siitä, että kantajien perheenjäsenet saivat Creutzfeldt-Jakobin taudin uuden muodon tartunnan ja myöhemmin menehtyivät kyseiseen tautiin.

143 Lisäksi on todettava, että vastuu eläinlääkintäalan lainsäädännön täytäntöönpanon tehokkaasta valvonnasta kuuluu pääasiallisesti jäsenvaltioille. Erityisesti jäsenvaltioiden väliseen kauppaan sovellettavien eläinlääkärintarkastusten osalta direktiiveistä 89/66 ja 90/425 ilmenee, että näiden tarkastusten suorittaminen kuuluu ensisijaisesti sen jäsenvaltion viranomaisille, josta tavarat lähetetään, ja vähemmässä määrin määränpäänä olevan jäsenvaltion viranomaisille. Konkreettisesti tämä merkitsee sitä, että jäsenvaltioiden on siinä tapauksessa, että niiden alueella havaitaan zoonoosi tai sellainen tauti, joka on omiaan muodostamaan vakavan eläimiin tai ihmisten terveyteen kohdistuvan vaaran, on välittömästi käynnistettävä yhteisön lainsäädännössä säädetyt torjunta- tai ehkäisytoimenpiteet ja toteutettava kaikki muut asianmukaiset toimenpiteet.

144 On myös huomattava, että kuten tilintarkastustuomioistuimen erityiskertomuksessa nro 14/2001 todetaan, sellaisissa tarkastuksissa, joita FVO suoritti vuodesta 1996 alkaen, on käynyt ilmi, etteivät jäsenvaltiot ole riittävän tarkasti valvoneet sitä, että BSE:hen liittyvät toimenpiteet pannaan asianmukaisesti täytäntöön niiden alueella. Tilintarkastustuomioistuin on todennut, että tämä jäsenvaltioiden suorittama yhteisön lainsäädännön puutteellinen täytäntöönpano osaltaan hankaloitti BSE:n hävittämistä ja edisti sen leviämistä. Vastaavasti on myös otettava huomioon tiettyjen yksityisten toimijoiden vastuu taudin leviämisestä. Tilintarkastustuomioistuimen kyseisessä kertomuksessa on näin ollen todettu, ettei elintarvikeala riittävän tarkasti noudattanut BSE:tä koskevaa yhteisön lainsäädäntöä.

145 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo edellä esitetyn huomioon ottaen, etteivät kantajat ole näyttäneet toteen, että kyseisiä väitettyjä lainvastaisuuksia voitaisiin pitää varmana ja välittömänä syynä sille, että heidän omaisensa sairastuivat Creutzfeldt-Jakobin taudin uuteen muotoon.

3. Johtopäätös

146 Edellä esitetyt seikat huomioon ottaen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei katso, että olisi osoitettu, että neuvoston ja komission väitetysti lainvastaisia toimia ja laiminlyöntejä voitaisiin pitää varmana ja välittömänä syynä sille, että kantajien menehtyneet perheenjäsenet ovat Ranskassa sairastuneet Creutzfeldt-Jakobin taudin uuteen muotoon, joka on niiden vahinkojen taustalla, joihin käsiteltävänä olevassa asiassa on vedottu. Tässä tapauksessa ei näin ollen ole näytetty toteen, että jos kyseiset toimielimet olisivat toteuttaneet – tai olisivat toteuttaneet aikaisemmin – ne toimenpiteet, joiden toteuttamatta jättämisestä kantajat niitä moittivat, kyseisiä vahinkoja ei olisi syntynyt.

147 Näin ollen on katsottava, ettei tässä asiassa ole osoitettu, että väitetyn vahingon ja yhteisön toimielinten väitetysti virheellisen toiminnan välillä olisi syy-yhteys.

148 Näin ollen on hylättävä perusteettomina kantajien vaatimukset, jotka koskevat sopimussuhteen ulkopuolista yhteisön vastuuta vastaajina olevien toimielinten lainvastaisesta toiminnasta, ilman, että olisi tarpeen lausua siitä, täyttyvätkö käsiteltävänä olevassa asiassa muut kyseisen vastuun edellytykset, eli sellaisen toiminnan lainvastaisuus, josta vastaajina olevia toimielimiä moititaan, ja se, että vahinko on todella syntynyt.

II *Sopimussuhteen ulkopuolinen yhteisön vastuu tilanteessa, jossa vastaajina olevat toimielimet eivät ole toimineet lainvastaisesti*

A *Asianosaisten lausumat*

149 Kantajat toteavat, että Ranskan oikeudessa tunnetaan paitsi tuottamukseen perustuvaa vahingonkorvausvastuuta koskeva oikeudellinen järjestelmä, myös uhreille tunnustettu perusoikeus saada korvausta vahingostaan siten, että vastuu kohdistetaan julkisen vallan edustajiin. Tämä järjestelmä perustuu kantajien mukaan yhdenvertaisuuden ja solidaarisuuden perustuslaillisiin periaatteisiin. Ranskan lainsäätäjä perusti tässä asiayhteydessä vuonna 1991 erityisrahaston korvausten maksamiseksi sellaisille henkilöille, jotka olivat saaneet HI-viruksen verensiirtojen yhteydessä, ja vuonna 1993 riippumattoman komitean huolehtimaan korvausten maksamisesta sellaisille henkilöille, jotka olivat saaneet Creutzfeldt-Jakobin taudin iatrogeenisen muodon tartunnan kasvuhormonipistosten yhteydessä.

150 Kantajat huomauttavat, ettei yhteisöjen oikeuskäytännössä ole torjuttu yhteisön tuottamuksesta riippumattoman vahingonkorvausvastuun periaatetta (asia T-113/96, Dubois et Fils v. neuvosto ja komissio, tuomio 29.1.1998, Kok. 1998, s. II-125). Kantajat esittävät jäsenvaltioille yhteisen valtiosääntöperinteen ja perusoikeuksien – joita yhteisön toimielinten on noudatettava – perusteella, että silloin, kun yhdenvertaisuusperiaate murtuu epätavallisella ja erityisellä tavalla, vahingon korvaamista koskeva vastuu voidaan lainmukaisesti kohdistaa yhteisöön. Kantajat

myöntävät, että olisi toivottavaa, että solidaarisuusperiaatteeseen perustuvan vahingonkorvauksen käyttöön ottamisesta päättäisivät "poliittiset" toimielimet, mutta he väittävät, että tällainen valta on mahdollista myöntää myös yhteisöjen tuomioistuimille. Kantajat huomauttavat, että parlamentti on 19.11.1997 antamassaan päätöslauselmassa kehottanut komissiota ja asianomaisia jäsenvaltioita myöntämään tarvittavat varat osoittaakseen solidaarisuuttaan Creutzfeldt-Jakobin taudin uuden muodon uhrien perheitä kohtaan.

151 Kantajat toteavat, että he ovat sen takia, että heidän omaisensa saivat tartunnan BSE:n taudinaiheuttajasta ja menehtyivät Creutzfeldt-Jakobin taudin uuteen muotoon, kärsineet vahinkoja, jotka ovat intensiteetiltään ja laajuudeltaan olleet poikkeuksellisia. Kantajat huomauttavat lisäksi, että taudinaiheuttajan tunnistamisen puuttumisen ja tartunnan tarkan ajankohdan ja lähteen määrittämisen vaikeuden takia he eivät voineet perustaa vahingonkorvauskanteitaan valmistajien ja jakelijoiden vastuuta koskeviin kansallisiin tai yhteisön järjestelmiin. Heidän mukaansa olisi näin ollen oikeudenmukaista, että he voisivat kohdistaa vahingonkorvausvastuun yhteisön toimielimiin.

152 Vastaajat toteavat, että tapauksessa, jossa ei ole kyse lainvastaisuudesta, sopimussuhteen ulkopuolinen yhteisön vastuu voi syntyä ainoastaan, jos kolme ehdotonta edellytystä eli vahingon syntymistä, syy-yhteyden olemassaoloa sekä vahingon epätavallisuutta ja erityisyyttä koskevat edellytykset täyttyvät samanaikaisesti (asia C-237/98 P, Dorsch Consult v. neuvosto ja komissio, tuomio 15.6.2000, Kok. 2000, s. I-4549, 17–19 kohta). Käsiteltävänä olevassa asiassa syy-yhteyttä koskeva edellytys ei täyty. Vastaavasti perheenjäsenten henkiseen kärsimykseen liittyvää vahinkoa koskeva vaatimus on hylättävä, ja aineellisen vahingon korvauksena vaaditut määrät ovat perusteettomia ja suhteettomia. Komissio väittää myös, etteivät kantajat ole osoittaneet, että kyseinen vahinko olisi epätavallinen ja erityinen, ja toteaa tältä osin, että vaikka kuolema onkin poikkeuksellisen vakava vahinko, kantajat eivät kuitenkaan ole osoittaneet, että uhreihin olisi kohdistunut sellainen erityinen vaara, joka olisi poikennut siitä vaarasta, jolle muut naudanlihatuotteiden kuluttajat altistuivat.

B *Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta*

153 EY 288 artiklan toisen kohdan mukaan yhteisölle tässä määräyksessä asetettu velvollisuus korvata toimielintensä aiheuttama vahinko perustuu "jäsenvaltioiden lainsäädännön yhteisiin yleisiin periaatteisiin", eikä siinä näin ollen rajoiteta näitä periaatteita koskemaan vain sitä sopimussuhteen ulkopuolista yhteisön vastuuta, joka syntyy kyseisten toimielinten lainvastaisesta menettelystä. Sopimussuhteen ulkopuolista vastuuta koskevissa kansallisissa lainsäädännöissä annetaan yksityisille mahdollisuus, vaikkakin vaihtelevasti, saada tuomioistuimissa tietyillä aloilla ja eri menettelysääntöjen mukaisesti korvausta tietyistä vahingoista silloinkin, kun vahingon aiheuttaja ei ole toiminut lainvastaisesti (asia T-69/00, FIAMM ja FIAMM Technologies v. neuvosto ja komissio, tuomio 14.12.2005, Kok. 2005, s. II-5393, 158 ja 159 kohta ja asia T-383/00, Beamglow v. parlamentti ym., tuomio 14.12.2005, Kok. 2005, s. II-5459, 172 ja 173 kohta). Mikäli vahinko on aiheutunut sellaisesta yhteisön toimielinten menettelystä, jonka lainvastaisuutta ei ole näytetty toteen, yhteisö voi joutua sopimussuhteen ulkopuoliseen vastuuseen silloin, kun seuraavat edellytykset täyttyvät kumulatiivisesti: vahinko on todella syntynyt, vahingon ja yhteisön toimielinten menettelyn välillä on syy-yhteys ja kyseessä oleva vahinko on epätavallinen ja erityinen (em. asia Dorsch Consult v. neuvosto ja komissio, tuomion 19 kohta; em. asia FIAMM ja FIAMM Technologies v. neuvosto ja komissio, tuomion 160 kohta ja em. asia Beamglow v. parlamentti ym., tuomion 174 kohta).

154 Käsiteltävänä olevassa asiassa on kuitenkin jo todettu, ettei kantajien mainitseman vastaajien menettelyn ja heidän väittämiensä vahinkojen välisen syy-yhteyden olemassaoloa ole näytetty toteen. Näin ollen on tarpeellista hylätä perusteettomina kantajien vaatimukset, jotka liittyvät sopimussuhteen ulkopuoliseen yhteisön vastuuseen tilanteessa, jossa vastaajat eivät ole menetelleet lainvastaisesti, ilman, että olisi tarpeen lausua siitä, ovatko käsiteltävänä olevassa asiassa täyttyneet tällaisen vahingonkorvausvastuun muut edellytykset, eli se, että vahinko on todella syntynyt ja että se on epätavallinen ja erityinen.

155 Lisäksi on todettava, ettei ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimella ole tilanteessa, jossa ei ole todettu sopimussuhteen ulkopuolista yhteisön toimielinten

vastuuta, toimivaltaa määrätä väitetyn solidaarisuusperiaatteen nojalla korvauksia maksettaviksi tietyn taudin uhreille. Joka tapauksessa on todettava, että tässä tapauksessa Ranskan hallitus on vuoden 2004 kesäkuussa ja vuoden 2005 tammikuussa maksanut kantajille "solidaarisuustukia" sellaisten vahinkojen perusteella, joita Creutzfeldt-Jakobin taudin uuden muodon uhrit ja heidän oikeudenomistajansa kärsivät kyseisen taudin takia. Kyseisten korvausten osalta on määritetty sellaiset määrät, jotka kärsityn vahingon perusteella on maksettu kullekin uhrille, ja sellaiset määrät, jotka kärsityn vahingon perusteella puolestaan maksetaan uhrin kullekin perheenjäsenelle.

156 Edellä esitetty huomioon on hylättävä kantajien vaatimukset, jotka koskevat sopimussuhteen ulkopuolista yhteisön vastuuta tilanteessa, jossa vastaajat eivät ole menetelleet lainvastaisesti.

157 Kanne on näin ollen hylättävä kokonaisuudessaan.

Oikeudenkäyntikulut

158 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 87 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut. Työjärjestyksen 87 artiklan 3 kohdan mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin voi kuitenkin määrätä oikeudenkäyntikulut jaettaviksi asianosaisten kesken tai määrätä, että kukin vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan, jos asiassa osa vaatimuksista ratkaistaan toisen asianosaisen ja osa toisen asianosaisen hyväksi tai jos siihen on muutoin erityisiä syitä.

159 Kun otetaan huomioon käsiteltävänä olevan asian olosuhteet ja erityisesti se, että komissio ja neuvosto ovat pääosin hävinneet kanteen tutkittavaksi ottamista koskevien vaatimustensa osalta, ne on velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jotka johtuvat tutkittavaksi ottamista koskevista perusteista ja joiden määräksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin vahvistaa yhden neljäsosan pääasiaan liittyvistä oikeudenkäyntikuluista. Kantajat on velvoitettava korvaamaan kolme neljäsosaa oikeudenkäyntikuluista.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN
(ensimmäinen jaosto)

on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Kanne jätetään tutkimatta É. R:n, O. O:n, J. R:n, A. R:n ja B. P. R:n osalta.

2) Kanne hylätään muilta osin.

3) Kantajat velvoitetaan korvaamaan kolme neljäsosaa oikeudenkäyntikuluista. Neuvosto ja komissio velvoitetaan korvaamaan yksi neljäsosa oikeudenkäyntikuluista.

García-Valdecasas Cooke Labucka

Julistettiin Luxemburgissa 13 päivänä joulukuuta 2006.

E. Coulon J. D. Cooke

kirjaaja jaoston puheenjohtaja

Sisällys

Asian taustalla olevat tosiseikat ..... II - 4930

I Naudan spongiformisen enkefalopatian ja Creutzfeldt-Jakobin taudin uuden muodon ilmaantuminen ja näiden tautien torjumiseksi toteutetut yhteisön toimenpiteet ja kansalliset toimenpiteet ..... II - 4930

II Kantajien tilanteet ja Ranskan hallintoviranomaisissa ja tuomioistuimissa aloitetut menettelyt ..... II - 4936

Oikeudenkäyntimenettely ja asianosaisten vaatimukset ..... II - 4937

Tutkittavaksi ottaminen ..... II - 4939

I Ensimmäinen oikeudenkäyntiväite, joka koskee sitä, ettei sellaisia olennaisia tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja, joihin kanne perustuu, ole esitetty täsmällisesti ..... II - 4940

A Asianosaisten lausumat ..... II - 4940

B Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta ..... II - 4941

II Toinen oikeudenkäyntiväite, joka liittyy siihen, ettei kaikkiin kansallisiin oikeussuojakeinoihin ole turvauduttu, ja siihen, että kanne on sidoksissa kansallisiin oikeudenkäynteihin ..... II - 4942

A Asianosaisten lausumat ..... II - 4942

B Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta ..... II - 4943

III Kolmas oikeudenkäyntiväite, joka koskee kanneoikeuden vanhentumista ..... II - 4945

A Asianosaisten lausumat ..... II - 4945

B Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta ..... II - 4947

Aineellinen kysymys ..... II - 4950

I Sopimussuhteen ulkopuolinen yhteisön vastuu vastaajina olevien toimielinten lainvastaisen menettelyn perusteella ..... II - 4950

A Asianosaisten lausumat ..... II - 4950

1. Lainvastaisuudet, joista neuvostoa ja komissiota moititaan ..... II - 4951

a) Väite, joka koskee BSE:hen liittyvien riskien hallinnoinnissa tehtyjä ilmeisiä arviointivirheitä ..... II - 4953

b) Harkintavallan väärinkäyttöä koskeva väite ..... II - 4956

c) Luottamuksensuojan ja hyvän hallinnon periaatteiden loukkaamista koskeva väite ..... II - 4957

2. Vahingon olemassaolo ..... II - 4958

3. Syy-yhteyden olemassaolo ..... II - 4960

B Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta ..... II - 4964

1. Ajankohdat, joina taudin uhrit saivat tartunnan, ja taudin itämisaika .. II - 4967

2. Väitettyjen vahinkojen ja niiden menettelyiden, joista neuvostoa ja komissiota moititaan, välisen syy-yhteyden olemassaolo ..... II - 4969

a) Väitetty viivyttely lihaluujauhojen kieltämisessä ..... II - 4970

b) Väitetty viivyttely erikseen määritellyn riskiaineksen kieltämisessä . II - 4974

c) Muut toimet, joista neuvostoa ja komissiota moititaan ..... II - 4978

3. Johtopäätös ..... II - 4979

II Sopimussuhteen ulkopuolinen yhteisön vastuu tilanteessa, jossa vastaajina olevat toimielimet eivät ole toimineet lainvastaisesti ..... II - 4980

A Asianosaisten lausumat ..... II - 4980

B Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta ..... II - 4982

Oikeudenkäyntikulut ..... II - 4983